

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Tady KONATE

YABANCI ÖĞRENCİLERİN KÜLTÜREL
UYUMUNDA KÜLTÜREL ZEKANIN ETKİSİ

İşletme Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2018

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Tady KONATE

YABANCI ÖĞRENCİLERİN KÜLTÜREL
UYUMUNDA KÜLTÜREL ZEKANIN ETKİSİ

Danışman

Prof. Dr. Ferda ERDEM

İşletme Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2018

T.C.
Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Tady KONATE'nin bu çalışması, jürimiz tarafından İşletme Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan	: Yrd. Doç. Dr. Ece ÖMÜR İŞ	(İmza)
Üye (Danışmanı)	: Prof. Dr. Ferda ERDEM	(İmza)
Üye	: Yrd. Doç. Dr. Onur DİRLİK	(İmza)

Tez Başlığı: Yabancı Öğrencilerin Kültürel Uyumunda Kültürel Zekanın Etkisi

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 26/12/2017

Mezuniyet Tarihi : 04/01/2018

(İmza)
Prof. Dr. İhsan BULUT
Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Yabancı Öğrencilerin Kültürel Uyumunda Kültürel Zekanın Etkisi” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımda yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

(İmza)

Tady KONATE

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
BEYAN BELGESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Tady KONATE
Öğrenci Numarası	20135212021
Enstitü Ana Bilim Dalı	İşletme
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Programın Türü	(X) Tezli Yüksek Lisans () Doktora () Tezsiz Yüksek Lisans
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Prof. Dr. Ferda ERDEM
Tez Başlığı	Yabancı Öğrencilerin Kültürel Uyumunda Kültürel Zekanın Etkisi
Turnitin Ödev Numarası	899531945

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 28 sayfalık kısmına ilişkin olarak, 28/12/2017 tarihinde tarafımdan Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nda belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

alıntılar hariç % 14

alıntılar dahil % 19 'dur.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:

(X) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım.

() Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları'nda öngörülen yüzdeler sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımda yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

28/12/2017

(imzası)
Prof. Dr. Ferda ERDEM

İÇİNDEKİLER

ŞEKİL LİSTESİ	iii
TABLolar LİSTESİ	iv
KISALTMALAR LİSTESİ	v
ÖZET	vi
SUMMARY	vii
ÖNSÖZ	viii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TEMEL KAVRAMLAR VE YABANCI ÖĞRENCİLERİN KÜLTÜREL UYUMUNA YÖNELİK ARAŞTIRMALAR

1.1. Kültür ve Özellikleri.....	2
1.2. Kültürlenme	3
1.3. Kültürel Uyum.....	4
1.4. Kültürel Zekâ.....	6
1.4.1. Üst-bilişsel Kültürel Zeka.....	8
1.4.2. Bilişsel Kültürel Zeka.....	9
1.4.3. Motivasyona Bağlı Kültürel Zeka	10
1.4.4. Davranış Bağlantılı Kültürel Zeka.....	11
1.5.Yabancı Uyruklu Öğrenciler ve Kültürel Uyum Sorunları	11
1.6.Yabancı Öğrencilerin Kültürel Uyumuna Yönelik Bazı Araştırmaların Sonuçları.....	13

İKİNCİ BÖLÜM

YABANCI UYRUKLU ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KÜLTÜREL UYUMU ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

2.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	17
2.2. Araştırmanın Yöntemi	17

2.2.1. Araştırmanın Örneklemi	18
2.2.2. Veri Toplama Araçları	18
2.2.3. Verilerin Analizi	18
2.2.4. Katılımcıların Özellikleri ve Araştırmanın Bulguları.....	19
2.3. Bulguların Değerlendirilmesi	24
SONUÇ	27
KAYNAKÇA.....	28
EK 1- Araştırmada Kullanılan Form	33
ÖZGEÇMİŞ	35

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1.1 Kültürel Zeka Bileşenleri	8
---	---

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 2.1 Katılımcılara Yönelik Bilgiler (N=100).....	19
Tablo 2.2 Kültürel Uyum Ölçeği Ortalama ve Standart Sapma Değerleri (N=100).....	20
Tablo 2.3 Kültürel Zeka Ölçeği Ortalama ve Standart Sapma Değerleri (N=100).....	21
Tablo 2.4 Kültürel Uyum analiz sonuçları.....	22
Tablo 2.5 Meta Bilişsel Kültürel Zeka Analiz Sonuçları.....	22
Tablo 2.6 Bilişsel Kültürel Zeka Analiz Sonuçları.....	23
Tablo 2.7 Motivasyonel Kültürel Zeka Analiz Sonuçları.....	23
Tablo 2.8 Davranışsal Kültürel Zeka Analiz Sonuçları.....	24
Tablo 2.9 Kültürel Uyum ve Kültürel Zeka Boyutları Arasındaki İlişki (Korelasyon analizi).....	24

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
KZ	Kültürel Zeka
KU	Kültürel Uyum
KMBZ	Meta Bilişsel Kültürel Zeka
KBZ	Bilişsel Kültürel Zeka
KMZ	Motivasyonel Kültürel Zeka
KDZ	Davranış Kültürel Zeka
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
N	Sayı (Number)
OECD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (Organisation for Economic Co-operation and Development)
Ort.	Ortalama
Vd.	Ve diğerleri
YTB	Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı

ÖZET

Son yıllarda hem dünyada hem de Türkiye’de yabancı öğrenci hareketliliğinin giderek arttığı gözlenmektedir. Eğitim alanında daha iyi fırsatlar yakalamak ve sosyo-kültürel açıdan kendini geliştirmek amacıyla farklı ülkelere giden öğrenciler burada çeşitli uyum sorunlarıyla karşılaşmaktadırlar. Türkiye’de yapılan çalışmalar, öğrencilerin Türk dilini etkili bir biçimde kısa bir süre içinde öğrenemediklerini; sosyal yaşama uyum sağlamada zorluklar yaşadıklarını; diğer yandan öğrencilerin uyum sürecinde etkili destek alamadıklarını göstermektedir. Uyum sürecini kolaylaştıran ya da zorlaştıran bu dış koşullar yanında kültürel uyumun önemli belirleyicilerinden biri de, öğrencilerin kişisel beceri ve yetenekleridir. Kültürel zeka, farklı kültürlere uyumu kolaylaştıran bireysel bir kapasitedir. Bilişsel, motivasyonel ve davranışsal boyutlarıyla kişinin yabancı bir kültüre uyum hızını etkilemektedir. Kültürel zeka düzeyi güçlü olanlar gittikleri ülkenin sistemlerine, sosyal yaşamına daha hızlı uyum sağlayabilmekte, bu durum akademik başarı için de önemli bir avantaj yaratmaktadır. Bu çalışmanın amacı Türkiye'ye gelen yabancı uyruklu öğrencilerin kültürel uyumları ile kültürel zeka düzeyleri arasındaki ilişkiyi ortaya koyabilmektir. Araştırmaya Ege ve Akdeniz Üniversitelerinde eğitim gören yüz yabancı uyruklu öğrenci katılmıştır. Bulgular, yabancı öğrencilerin kültürel zeka düzeyi artıkça kültürel uyumlarının güçlendiğini göstermektedir. Öğrencilerin kültürel uyumlarının sosyal etkileşime yönelik değerleri diğer uyum değerlerine göre düşük bulunmuştur. En güçlü kültürel uyum puanları ulaşım sistemine, yemeklere ve üniversite eğitimine yöneliktir. Öğrencilerin motivasyonel zeka değerlerinin diğer kültürel zeka alt boyutlarına göre daha yüksek olduğu görülürken, bilişsel kültürel zeka değerleri motivasyonel, davranışsal ve üst biliş değerlerine göre zayıf bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Uyum, Kültürel Zeka, Türkiye'deki Yabancı Uyruklu Öğrenciler

SUMMARY
THE IMPACT OF CULTURAL INTELLIGENCE IN THE CULTURAL
ADJUSTMENT OF FOREIGN STUDENTS

In recent years, it has been observed that foreign student exchange is increasing both in the world and in Turkey. Students who go to abroad in order to get better educational opportunities and develop themselves in terms of socio-cultural aspects, face various integration problems. Studies show that in Turkey foreign students are not able to learn Turkish language effectively in a short time, and they have difficulties in adapting to social life, on the other hand they do not get effective support in the integration process. Besides these external conditions that make the adjustment process easier or harder, one of the important determinants of cultural adjustment is the individual skills and abilities of the students, Cultural intelligence is an individual capacity that facilitates adjustment to different cultures. Cognitive, motivational and behavioral dimensions influence one's speed to adjust to a foreign culture. People with strong cultural intelligence are able to adapt more quickly to the systems and the social life of the foreign country, this situation is an important advantage for academic success. The aim of this study is to be able to reveal the relationship between cultural adjustments and cultural intelligence levels of foreign students who come to Turkey. A hundred foreign students studying at Ege and Akdeniz Universities participated in the research. Findings show that as the level of cultural intelligence of foreign students increases, it strengthens their cultural adjustment. The students' cultural adjustment values for social interaction were found to be lower than other adjustment values. The strongest cultural adjustment scores are for the transport system, food and university education. While the motivational intelligence values of the students were found to be higher than the other cultural intelligence sub-dimensions, the cognitive cultural intelligence values were found to be weaker than the motivational, behavioral and metacognitive values.

Keywords: Cultural Adjustment, Cultural Intelligence, Foreign Students in Turkey.

ÖNSÖZ

Bu araştırmanın yürütülmesinde ve yazılmasında değerli katkılarını esirgemeyen danışman hocam Prof. Dr. Ferda ERDEM'e şükranlarımı sunarım. Yüksek lisans öğrenimi süresince verdiği kesintisiz destek, sabır, motivasyon ve engin bilgi birikimi için içten teşekkürlerimi iletiyorum.

Yüksek lisans programım boyunca bana yardım ve desteğini sunan arkadaşlarıma minnettarlığımı sunarım. En büyük desteğim, hayata dair bana yılmadan umut aşıl原因an, benden sabrını ve güler yüzünü hiç esirgemeyen sevgili eşim DOUMBOUYA Nouhan'a teşekkürlerimi sunarım.

Gerek tez çalışmam süresince gerekse tüm hayatım boyunca desteklerini ve sabırlarını benden esirgemeyen, haklarını hiçbir zaman ödeyemeyeceğim çok değerli aileme sonsuz teşekkürlerimi ve sevgilerimi sunarım.

Bu yüksek lisans programı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) tarafından desteklenmiştir. Mali desteklerinden dolayı YTB'ye teşekkürlerimi sunarım.

Tady KONATE
Antalya, 2018

GİRİŞ

Küresel gelişmelerle birlikte eğitim alanında görülen en önemli hareketlilik, öğrenci değişim ve burs destek programları kapsamında yabancı ülkelere giden öğrenci sayılarındaki artıştır. Türkiye de son yıllarda yabancı öğrenci hareketliliği yaşayan ülkelerden biridir. Türkiye'ye gelen yabancı uyruklu öğrencilerin büyük bir kısmı komşu ülkelere ya da Türkiye ile tarihsel veya kültürel bağları bulunan ülkelere gelmektedir. 2016 yılı Çalışma Bakanlığı Türkiye Göç Raporuna göre ülkede eğitim alan yabancı öğrenci sayısı 795 bin 962'ye ulaşmıştır. Yabancı ülkelere gelen öğrencilerin sorunlarına yönelik yapılan birçok araştırma, özellikle Türkçeyi yeterli düzeyde öğrenememeleri nedeniyle sosyo-kültürel uyumlarında sorunlar yaşandığını göstermektedir. Bu sorunu ekonomik olanaklarının yeterli olmaması ve gerek sosyalizasyon sürecinde gerekse eğitim-öğretim sürecinde etkili bir destek alamamaları izlemektedir. Uluslar arası öğrencilerle ilgili platformlarda, bu öğrencilerle ilgili konuların yönetilmesinde sıkıntılar yaşandığı ve farklı kurumlar arasında etkili bir koordinasyon kurulmasının gerekliliğine vurgu yapılmaktadır.

Uyum süreci birçok unsurdan etkilenen bir olgudur. Dış koşullar ve uyum sağlamaya çalışanların kişisel özellikleri, bu sürecin başarısını birlikte etkilemektedir. Özellikle kişisel beceri ve yetenekleri ile şekillenen kültürel zeka düzeyi, uyum kapasitesini yakından etkilemektedir. Ayrıca yabancı bir ülkeye eğitim için gidenler açısından kültürel zeka düzeyi güçlendikçe sosyal yaşama daha hızlı uyum sağlanırken, aynı zamanda öğrencinin akademik başarısı da artmaktadır. Bu tez çalışması, yabancı öğrencilerin kültürel uyumlarını etkileyen ve önceki çalışmalarda ağırlıklı olarak ele alınan dış unsurlara değil, öğrencilerin uyumu ile ilişkili olabileceği düşünülen ve kişisel yetenek ve becerileriyle şekillenen kültürel zeka düzeylerine odaklanmaktadır. İki kamu üniversitesinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin katıldığı araştırma kısmında, öğrencilerin kültürel uyumları ve bu uyumu etkilemesi beklenen kültürel zeka düzeyi ile ilişkisi ele alınmıştır. Elde edilecek sonuçların, yabancı öğrencilerin kültürel uyumunun farklı yönleriyle anlaşılma çabasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Tez iki bölümden oluşmaktadır: İlk bölümde kültür, kültürel uyum ve kültürel zeka kavramları ele alınmıştır. Bu bölümde ayrıca yabancı öğrencilerin uyum sorunlarına ilişkin yapılan çalışmaların sonuçları özetlenmiştir. İkinci bölümde ise Akdeniz ve Ege Üniversitesinde okuyan yabancı uyruklu öğrencilerin kültürel uyum ve kültürel zeka düzeyleri ölçülmüş; iki değişken arasında anlamlı bir ilişki aranmış ve ulaşılan sonuçlar yorumlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TEMEL KAVRAMLAR VE YABANCI ÖĞRENCİLERİN KÜLTÜREL UYUMUNA YÖNELİK ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, kültür, kültürel uyum ve kültürel zeka kavramları ile yabancı öğrencilerin kültürel uyum sorunlarına yönelik yapılmış araştırmalar ele alınacaktır.

1.1. Kültür ve Özellikleri

Kültür, nesilden nesile aktarılan kazanılmış davranışlardır. Bir topluluğunun üyeleri, kültür yoluyla benzer davranışları sergiler. Kültür, öğrenilen ve paylaşılan değerlerin, inançların, davranış özelliklerinin ve sembollerin toplamıdır. Kültür olgusunun daha iyi anlaşılabilmesi açısından bütünlük, öğrenme, paylaşılma, devingenlik ve simgesellik özelliklerine vurgu yapılabilir (Aman, 2012). Kültür, birbirinden ayrı ve kendine özgü parçalardan oluşur ve bu parçalar bütün olarak işlev görürler. Toplumun bireyleri kültürü kalıtımla değil, içinde büyüyerek öğrenir ve kültürlenme süreci sonucunda toplumun üyesi haline dönüşür. Kültür toplumun tüm üyeleri tarafından üstlenilen rollere göre paylaşılır. Tepkiseldir; unsurlarındaki bir öge değişirse veya dış baskıyla karşılaşırsa tüm kültür sistemi bu değişikliğe ayak uydurmak için hareketlenir; ancak, tüm kültürlerin değişim hızı aynı değildir. Kültürün bir diğer özelliği ise simgesel yönüdür. Kültüre özgü işaretler, amblemler, seslerden oluşan semboller mevcuttur. Bazı semboller ya da simgeler evrensel olsa da, her kültür için farklı semboller söz konusudur.

Farklı araştırmacılar tarafından yapılan araştırmalarda belirtilen kültürün özellikler ise şu şekilde de ifade edilebilir (Ergün, 2012: 39):

- Kültür öğrenilebilir: Bir toplumun bireyleri kültürü aile ile başlayan sosyalleşme ve eğitim süreçlerinde öğrenir.
- Kültür tarihseldir ve süreklidir: Kültür bir birikimdir ve nesilden nesile aktarılarak süreklilik kazanır.
- Kültür toplumsaldır: Kültür bireylerin gelişigüzel değil, toplum veya grup tarafından benimsenmiş davranışları ile ilgilidir.
- Kültür değişir: Sosyal, ekonomik ve diğer çevresel faktörlerin değişmesi kültürü etkiler ve değiştirir.
- Kültür kurallar sistemidir: Kültür bir grubun idealize ettiği normları temsil eder; değerler ve varsayımlar bireysel yargıların dışındadır.

- Kültür ihtiyaçları karşılar: Kültür toplumun ihtiyaçlarını karşıladığı müddetçe sürdürülür, toplumu veya grubu oluşturan bireylerin ihtiyaçları karşılamıyor ve doyum sağlamıyorsa değişir.

Bu özellikler ışığında kültürü, insanların yaşadıkları yerde, paylaşılan, kabul edilen, yaşanılan zamanla ilave edilen şeylerle kısmen değiştirilebilen, önceki kuşaktan miras kalan ve sonraki kuşaklara kalacak olan, yaşama dair maddi ve manevi ne varsa tümünü içeren inançlar, değerler, kurallar, normlar bütünü olarak tanımlanamak mümkündür; kültür bir toplumu diğerlerinden ayıran ve kendine özgü kılan özelliklerdir (Nişancı, 2012: 1281).

Kültürü oluşturan unsurlar maddi ve manevi niteliktedir. İnsanların biyolojik ve fizyolojik ihtiyaçlarını karşılayan, doğayla uyum ve mücadele çabalarıyla ilgili her türlü araç, yöntem, işlemler maddi yönünü oluşturur (Eroğlu, 2007: 137). Giyinme şekilleri; mimari, yollar, makineler ve araçlar gibi gözle görülen ve somut unsurları kapsar. Toplumunun maddi kültür birikimi aynı zamanda toplumu ekonomik ve teknolojik gelişme düzeyinin bir göstergesi olup, ülkeler arası yapılan karşılaştırmalarda kullanılmaktadır. Kültürün manevi yani öznel kısmı ise bir toplumda sosyal çevrenin algılanması için özgün bir yol olarak ifade edilebilir. Geçmişten itibaren yaşamın nasıl düzenlendiği konusundaki düşüncelerden oluşur ve yasa, siyaset, eğitim ve ekonomik sistemlerin yanı sıra sosyal gelenekler, dil, evlilik, akrabalık sistemleri, filozof, din ve sanat gibi değerlerin gelecek kuşaklara aktarılmasına önem verilir (Wu, 2012).

1.2. Kültürlenme

Tüm insanlar, bir kültür çevresi içinde doğar, büyür ve yetişir. Bireyin ait olduğu kültüre uyumu kültür tarafından kazandırılır. Doğuştan başlayarak edinilen kültürü referans alarak diğer insanların davranışlarını yorumlayan birey, ona göre bir davranış şekli geliştirir ve bu şekilde bulunduğu kültürün bir parçası olur. Diğer yandan kültür, varlığını sürdürebilmek için, bireyleri kendi ortamına uyabilecek bir biçimde yaşama hazırlar. Söz konusu uyum, yavaş yavaş gerçekleşir ve ömür boyu sürer. Bireyin, yaşadığı kültürdeki özellikleri kazanmasına ve ait olduğu kültüre uyum sağlamasına *kültürlenme* (toplumsallaşma, sosyalizasyon) denir. Kültürel süreçler aracılığıyla kültürlenmiş birey, daha sonra ait olduğu kültür çevresini, kazandığı davranış kalıpları, düşünce biçimi ve dünya görüşü ile bu kez kendisi etkilemeye başlayacak; yaşantısının her aşamasında da kültürden etkilenmesi sürecidir (Engin, 1990).

Kültürlenme ya da toplumsallaşma ile birey ilişkisini psikoloji, antropoloji, sosyoloji, siyaset bilimi farklı teoriler çerçevesinde ele almakta ve temelde iki konuyu incelemektedirler:

Sosyal bir varlık ve toplumun üyesi olarak bireyin gelişimi; düzenli sosyal ilişkiler ve insan topluluklarının birliği ve devamlılığı. Dolayısıyla kültürlenme sürecinin ana işlevlerini, bireyin gelişimi ve toplumsal devamlılık olarak özetlemek mümkündür. Toplumla olan etkileşimi sırasında birey, ait olduğu grubunun normlarını, değerlerini, tutumlarını ve karakteristik dilini öğrenirken bireysel kişiliği oluşur. Diğer taraftan da, toplumdaki sembollerin ve tutumların üyeleri tarafından edinilmesi ya da paylaşılması, toplumsal/kültürel birlikteliğini ve devamlılığını sağlar (Çoştı, 2009). Bu işlevleri Tezcan (1985), toplumsallaşmanın nesnel ve öznel yönü diye tanımlamaktadır. Nesnel yön, toplumun kendi kültürünü bir kuşaktan diğerine aktarması; ortaklaşa olarak benimsediği beklenti ve isteklerini, değer sistemlerini, ideallerini bireye aşılması ve bireye toplumsal rolünü öğretmesidir. Öznel yön ise bireyin örgütlenmiş toplumsal yaşamın herkes tarafından kabul edilmiş ve onaylanmış hareket biçimlerine uyarlanması; toplumun davranış biçimlerini öğrenmesi, kültürel değerleri, normları benimseyip içselleştirmesidir.

1.3. Kültürel Uyum

Kültürler arası uyum, bir kültürden bir başka kültüre taşınmayı, her zaman olmasa da genellikle yeni kültürün kurallarını, normlarını, geleneklerini ve dilini öğrenmeyi içerir. Ward'a göre (2001) uyum: Bireyin yeni bir çevreye uyum sağlamak için davranışlarını değiştirme süreci, ya da bireyin sosyal baskıya verdiği tepkidir. Brislin ve Cushner (1996) ise uyumun üç unsuru olduğunu açıklamaktadır: Diğer kültürden insanlarla başarılı ilişkiler kurmak, bu etkileşimlerdeki samimiyeti hissetmek ve etkili bir şekilde sorumluluklarını yerine getirmek.

Günümüzde bireyler göçmen, mülteci, geçici sığınmacı, konuk, etnik azınlık olarak geçici veya kalıcı sürelerde farklı ülkelerde bulunmakta; sağlık durumu, iletişim yeterlilikleri, farkındalık, kabul duygusu, kültürel davranış becerileri, ekonomik yeterlilikler vb. etkenlerle yeni yerleştikleri yere biyolojik, psikolojik, sosyal ve ekonomik uyum sağlamaktadırlar. Uyum, birey ve çevresi arasındaki artan veya azalan uygunluğun değerlendirmesinin bir göstergesidir. Bu süreçte zaman zaman yaşanan olumsuz ve yıkıcı deneyimler, kişilerin yeni girdikleri ortama/kültüre uyumunu güçleştirebilmektedir. Uyumla ilgili literatürdeki açıklamalar, olguyu psikolojik, sosyo-kültürel ve ekonomik yönleriyle ele alınmaktadır. Psikolojik uyum, stres ve başa çıkmaya dayanan, uyumun duygusal yönünü ifade etmektedir. Sosyo kültürel uyum ise kültürel öğrenme teorisine dayanır ve uyumun davranışsal yönünü kapsar. Ekonomik uyum ise yeni dahil olunan kültürel ortamda, bireyin işinin etkili ve doyumlu şekilde yaşamasına katkı sağlamasını ifade etmektedir (Şeker, 2015).

Berry'nin kültürleşme kuramına dayanarak psikolojik ve sosyokültürel uyum kavramlarını ele alan Ward (2001), bireyin yeni yerleştiği yerde karşılaştığı stresle başa çıkma becerisi olarak psikolojik uyumu, genel olarak yaşam memnuniyeti olarak açıklamaktadır. Buna göre kişilik, yaşam doyumu, sosyal destek gibi değişkenlerle ilişkili görülen psikolojik uyum, yeni kültürel bağlamda kişisel ve kültürel kimliğini açıkça ortaya koyabilmesi ile bağlantılı psikolojik ve fiziksel olarak iyi olma durumudur; depresyon ve kaygı gibi zihinsel sağlıkla ilgili göstergelere odaklanır. Diğer yandan sosyokültürel uyum ise bireyin yeni kültürde günlük yaşamını sürdürebilmesi için gerekli becerileri başarılı bir şekilde kazanmasına odaklanan sosyal yeterliliklere dayanmaktadır. Yeni kültürde yaşama süresi, dil yeterliliği, kültürel uzaklık ve baskın toplumla ilişki düzeyi gibi değişkenlerle ilişkilidir (Şeker, 2015).

Uyumu kolaylaştıran ya da zorlaştıran unsurlarla ilgili yapılan çalışmalarda dil yeterliliği, iletişim kapasitesi, kültürel yakınlık, o kültürde yaşama süresi gibi değişkenlerin sosyo kültürel uyumu doğrudan etkilediği ve yaşanan uyum sorunlarını azalttığı saptanmıştır. Ayrıca, bulunulan kültürden bireylerle kurulan ilişkiler ve o kültürde uzun süre yaşama yeni toplumun normlarını öğrenilmesini ve günlük yaşantıda karşılaşılan güçlüklerin aşılmasını kolaylaştırmaktadır. Kültürel uzaklığın fazla olduğu bireyler veya gruplar arasında farklılıklar, daha fazla sosyokültürel uyum sorunlarına yol açmaktadır (Şeker, 2015). Kültürleşme stresi olarak da belirtilen bu durum, psikolojik, somatik sorunlar ve çeşitli sosyal zorlukları içermektedir. Kültürel uyumun hiç bir zaman gerilimsiz bir süreç olmadığı, ruh sağlığı sorunlarının, kültürleşme stresi ile şiddetlenip ait olunan etnik grubun geleneksel kültürü ile olası bir çatışmaya doğru ilerleyebildiği de belirtilmektedir (Gül ve Kolb, 2009).

Küreselleşmeyle birlikte eğitim, kariyer, seyahat gibi çeşitli nedenlerle ülkelerarası hareketliliğin giderek artması kültürel uyumu her zamankinden daha fazla önemli hale getirmiştir. Örneğin, küresel şirketlerin uluslar arası insan kaynakları politikaları esas olarak uyum kapasitesi ve kültürel zekası güçlü bireylerin yetenek olarak geliştirilmesine odaklanmış ve özellikle expat olarak kariyerlerini sürdürecektir çalışanlar için uyum en önemli yetenek olmuştur.

Diğer yandan son dönemde kültürel uyum tartışmalarına konu olan en güçlü grup ise uluslar arası değişim politikaları nedeniyle sürekli hareket halinde olan öğrenci popülasyonudur. Öğrencilerin kişisel ve kariyer gelişimi açısından önemli katkıları olan yurtdışında eğitim süreci, aynı zamanda önemli bir stres kaynağı olup, alışılmadık dışında fiziksel ve fizyolojik tecrübe ve değişiklikleri de beraberinde getirmektedir (Ward, 2001). Başka bir kültürde misafir olan öğrencilerin hayatını; strese yol açan problemleri, akademik

performanslarını etkileyen faktörleri inceleyen araştırmacılar, kültürel değişimin, bir başka ülkede okumanın getirdiği akademik beklentiler ile daha karmaşık bir hal alabilen bir tecrübe olduğuna dikkat çekmişlerdir. Yabancı öğrenciler, onları kendi yerel kültürlerinden de farklı hale getiren pek çok geçiş ve uyum durumuyla karşı karşıyadırlar. Özellikle akademik ortama odaklanabilmek için öğrencinin kültürler arası geçişi mümkün olduğunca hızlı ve başarılı yapması gerekmektedir (Cushner, 1994). Bu nedenle öğrencilerin kültürel uyumunun bilişsel, duysal ve davranışa bağlı boyutları ile başa çıkmaları ve buna hazır olmaları önemlidir (Brislin ve Cushner, 1996).

Leong (1984), kişisel uyumun yabancı öğrencilere uygulanabilecek üç alanını tanımlamıştır. Bunlar: a) Tüm öğrencilerde ortak, b) Tüm yabancı konuklara uygulanabilen ve c) Sadece yabancı öğrencilere özgü problemler olarak sınıflandırılmaktadır. Bu sorunların bazıları, öğrencilerin kendilerini, ülkelerinin temsilcisi gibi hissetmeleri ve kendi ülkeleri ile misafir oldukları ülke arasındaki kültürel farklılıklardır. Yabancı öğrenciler için uluslararası tecrübenin esas hedefi akademik yöndedir (Furnham and Bochner, 1982). Ayrıca bu öğrencilerin, ev sahibi ülkedeki akademik programda daha yavaş ilerleme kaydettiği ve başarısız olabildikleri de bilinmektedir. Başarısız olan öğrencilerin yalnızca ailelerini değil, ülkelerine de mahcup ettikleri algısı mevcuttur (Wan vd., 1992). Bu süreçte depresyon, psikosomatik şikayetler, anksiyete ve paranoya gibi ruh sağlığı bozuklukları tespit edilen sorunlardır. Bahsedilen stres kaynaklarına ek olarak, başka ülkelerde misafir olan yabancı öğrenciler, dil, günlük sosyal aktiviteler, ırkçılık ve etnik ayrımcılık gibi sosyo-kültürel sorunlarla da karşılaşmaktadırlar (Ward ve Kennedy, 1993).

Harrell (1994), kültürel uyumu varış öncesi, giriş, uyum ve yeni kültürde işlev kazanma, yurtdışı eğitimin tamamlanmasından sonra anayurda dönüş öncesi ve dönüş evreleri olarak ele almaktadır. Ward (2001) ise yabancı öğrencilerin uyum süreci üzerine yaptığı önemli bir araştırmada, çapraz kültürel uyumun en iyi psikolojik (duygusal/duysal) ve sosyo-kültürel (davranışsal) olarak iki farklı açıdan incelenebileceğini; deneysel olarak da bağlantılı sonuçlar elde edildiğini bildirmiştir. Burada, psikolojik uyumun stres ve sistem ile başa çıkmanın bir sonucu olup duygusal anlamda iyi olmaya ve misafir olarak kazanılan tecrübelerin tatmin ediciliğine dikkat çekilmektedir. Psikolojik uyumun kişilik, yaşamdaki değişiklikler, düşünce yapısı, diğer kültürden insanlara yönelik tatmin ve kendi kültüründen ya da yerli insanların desteğinden büyük ölçüde etkilendiği varsayılmaktadır.

1.4. Kültürel Zekâ

Zekâ, algılama, belleme, çağrışım yapma, imgeleme, yargıda bulunma, soyutlama, genelleme gibi bireyi amaçlı eyleme, ussal yargılamaya, çevresine uyuma yönelten bilişsel

işlevlerdir (Mercan, 2016). Geleneksel zeka yaklaşımında zeka daha çok akademik becerilere atfedilmekte iken, yirminci yüzyılın başından günümüze gelinceye kadar zekâ üzerine farklı yaklaşımların geliştirildiği görülmektedir. Bu kapsamda bilişsel yaklaşım zekâyı bilgiyi işleme, öğrenme ve problem çözme kapasitesi; davranışsal yaklaşım çevreye uyum sağlama ve onu yeniden biçimlendirme becerisi; sosyal/duygusal yaklaşım ise diğer insanların duygu, düşünce ve davranışlarını anlama ve buna göre davranma yeteneği olarak ifade edilen süreçler olarak kabul etmektedir (Aksoy, 2013: 62).

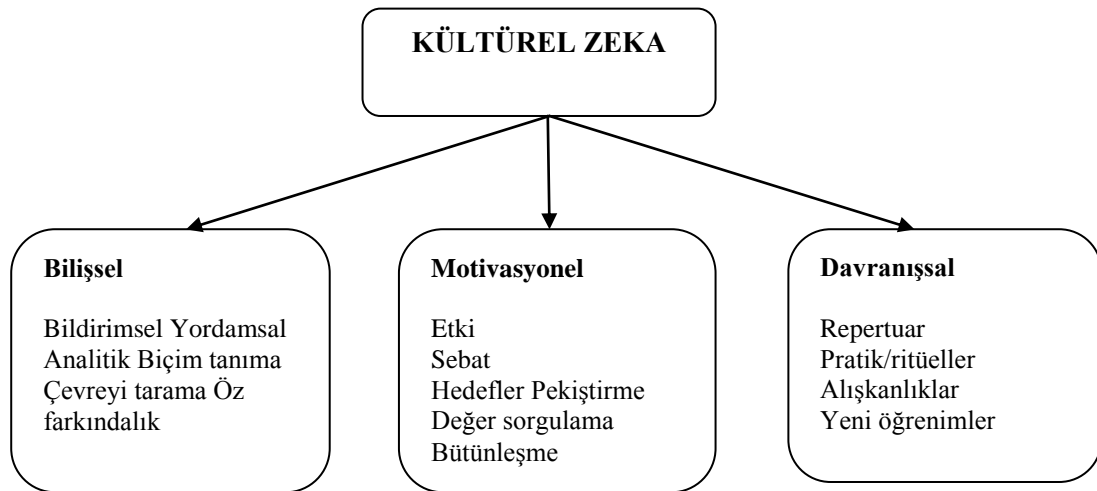
Kültürel zekâ, gerek aynı toplum içindeki farklı alt kültürlerle, gerekse diğer kültürlerle etkileşime girme yeteneğine işaret eden ve bu konuda bireyler arasında görülen farklılıkları açıklayan bir zekâ alanı olarak vurgulanmaktadır. Diğer bir ifadeyle bireye çeşitli kültürel ortamlarda daha etkili bir etkileşime izin veren bireysel kapasitedir. Bu konuda farklı araştırmacılar tarafından yapılan tanımlamalarda kültürel zeka şu şekilde vurgulanmaktadır: Yeni bir kültüre uyum sağlamak için kişinin davranışlarını uyarlaması veya yeni davranışlar elde etme yeteneğini yansıtır; iletişime geçilen insanların davranışları ve kültür temelli değerlerine uygun olarak ayarlanmış yetenekleri ve nitelikleri kullanan davranışlar setine uyum sağlama yeteneğidir; etnik, geleneksel ve örgütsel gibi çeşitli kültürel şartlarda etkin bir şekilde çalışabilme ve birden çok kültür arasındaki farklılıkları yönlendirme ve tepki verme yeteneğidir (Aslan ve Aslan, 2015: 39).

Araştırmacılar, genel zekâ özelliklerinin kültürel zekadan farklı olarak daha çok bilişsel yetenek üzerine odaklandığını; aynı zamanda zekânın davranışsal ve motivasyonel yönlerini içermediğini belirtmektedirler. Diğer yandan kültürel zekâ, duygusal zekâ ile ilişkili ancak farklıdır (Earley ve Mosakowski, 2004: 139). Duygusal zekâ daha çok bireyin duygularını yönetebilme yeteneğiyle ilgilidir; kültürel ortamı dikkate almaksızın duyguları algılama ve yönetme yeteneği olduğu için kültürel zekâdan ayrılır. Bir kültürde duygusal anlamda zeki olan bir kişi, başka bir kültürde duygusal anlamda zeki olmayabilir. Bunun altında yatan neden, duyguların yaşandığı kültürel ortamda anlam kazandığı ve kullanılan sembollerin ifade ettiği anlamlarda o kültüre has olmasıdır (Moon, 2010: 34).

Güçlü bir kültürel zekanın bireysel ve örgütsel alanlarda ilişkileri kolaylaştırıcı bir çok etkisi vardır: Farklı kültürel durumlarda kültürel etkileşimin etkinliğini artırması, farklı kültürlerden kişiler ile ilişkiler kurmada yardımcı olması, kültürler arası çatışmaların ortadan kaldırılması; takım çalışmasında etkinliği artırması; liderlik vasıflarını güçlendirmesi; karar alma süreçlerinde yardımcı olması; karşı kültürü anlayabilme (empati) ve duyarlılık ile hoşgörü geliştirmesi; daha etkin ve hızlı çözümler üretmede yardımcı olması; tek tipçi bakış

açısını ortadan kaldırmada yardımcı olması; iş performansını artırması gibi konuyla ilgili vurgulanabilecek sonuçlardır (Kulakoğlu ve Topaloğlu, 2017).

Kültürel zeka araştırmalarının ilk isimlerinden Earley ve Ang'e göre (2003), yüksek düzeyde kültürel zekaya sahip olmak için bireylerin yeni kültürlerden gelen bilgileri daha kolay yorumlaması ve değişik ortamlara uyum sağlamada daha esnek olması gerekmektedir. Bu bağlamda kültürel zekayı meta-bilişsel; bilişsel; motivasyonel ve davranışsal olarak kültürel zekayı dört alt boyutta ele almaktadır. Benzer bir şekilde Dyne ve Ang de (2005), kültürel zekayı dört boyutta açıklamaktadırlar: Strateji bağlantılı kültürel zeka, bilgi bağlantılı kültürel zeka, motivasyon bağlantılı kültürel zeka ve davranış bağlantılı kültürel zeka. Farklı çalışmalarda kültürel zekanın farklı boyutlarla açıklanmasına rastlansa da literatürde en fazla kabul gören ayırım, Earley ve Ang tarafından (2003) yapılan ayırımdır (Şekil 1.1).

Şekil 1.1 Kültürel Zeka Bileşenleri

Kaynak: Earley ve Ang, Cultural Intelligence: Individual Interactions Across Cultures, California, Stanford University Press, 2003. 67'den akt: Aksoy, 2013.

1.4.1. Üst-Bilişsel Kültürel Zeka

Kültürel zekanın bu boyutu, bireylerin karşılaştığı her kültürel durum ve beklentiye düzgün şekilde algılayabilme yetisini ifade etmektedir. Üst bilişsel-meta kültürel zekaya sahip olan bireyler, etkileşim öncesi ve etkileşim sırasında diğer kültürün önceliklerinden haberdardırlar. Ayrıca kültürel varsayımlara meydan okuyabilir, kendi mental paradigmalarını etkileşim sırasında ve sonrasında daha ılımlı bir düzeye çekebilirler (Ang vd., 2008). Bu zeka türü, kültürel bilgiyi elde etmede ve anlamada kişinin kullandığı zihinsel süreçlerini yansıtır; ayrıca kültüre yönelik bireysel düşünce süreci üzerindeki kontrol ve bilgileri de kapsar. Farklı ülke ya da insan gruplarının kültürel normlarını anlamak için zihinsel modelin planlanması,

takip edilmesi ve değiştirilmesi gibi yeteneklerdir. Meta-bilişsel kültürel zeka düzeyi yüksek olduğunda, farklı kültürlerden olan insanların kültürel tercihleri ile ilgili bir farkındalık oluşur. Bu farkındalık kültürlerle etkileşime girmeden ya da esnasında bilinçli olarak gerçekleşir. Ayrıca etkileşimde olan kişiler; kullandıkları zihinsel modelleri etkileşim esnasında ve sonrasında da uyumlaştırabilirler (Yeşil, 2010).

Üst bilişsel zeka stratejik nitelikte bir olgudur. Bireyin farklı kültürler hakkındaki bilgisine dair farkındalık geliştirmesine ve bu bilgileri ne zaman ve nasıl kullanacağını bilmesine olanak sağlamaktadır. Farklı kültürlerden gelen insanlarla etkileşim sürecindeki bireysel kültürel bilinç ve farkındalık olarak tanımlanan üst bilişsel zeka, kültürel altyapıların farklı olduğu durumlarda insanlar ve durumlar hakkında etkin düşünmeyi teşvik etmesi; gelenekler, alışkanlıklar, varsayımlar ve kültüre bağlı düşünme konusunda hassas davranmayı tetiklemesi; bireylerin kendi ve diğer kültürler hakkındaki zihinsel haritalarını oluşturmalarına, değerlendirmelerine ve gözden geçirmelerine imkan vererek kültürel anlayışlarının doğruluğunu artırması nedeniyle önemlidir (Akdemir vd., 2016).

1.4.2. Bilişsel Kültürel Zeka

Bilişsel kültürel zekâ,, bireylerin kültürlerin benzerlik ve farklılıklarını anlamalarını sağlayacak şekilde kültürler hakkındaki genel bilgilerini ve zihinsel haritalarını yansıtmaktadır. Bu nednele bilişsel zekâ boyutu, farklı kültürlerin dili, dini inançları, sosyal normları, yasal ve ekonomik sistemleri hakkında bilgiler içermektedir (Yeşil, 2010: 158). Kültürel zeka açısından bu bilgi bir kültürün yapısı, sosyal, hukuki ve ekonomik sistemleri hakkındaki genel bilgiyi kapsamaktadır (Dyne ve Ang 2005). Bu bileşen, normları, uygulamaları ve adet/alışkanlıkları da içeren, kültüre özgü farklılıkları olduğu kadar kültürün evrensel boyutlarının da dahil edildiği tecrübe ve eğitimle kazanılan bilgidir (Ang vd., 2008: 338). Kültürlerarası etkileşim uygulamalarında bilişsel kültürel zekanın karar vermeyi iyileştirdiği ortaya koymuşlardır (Ang ve Van Dyne, 2008).

Bilişsel zekanın iki alt boyutu, yukarıda ifade edildiği gibi kültüre yönelik genel bilgi ve o kültüre ilişkin özel bilgidir. Genel bilgi denildiğinde karşılaşılan kültürel çevrenin evrensel unsurlarına atıf yapılmaktadır. Bunlar, ekonomik sistemler, yönetim sistemleri, eğitim sistemleri ve genel hukuk kuralları konusundaki bilgilerdir. Özel bilgi ise örneğin, Hintlilerin güç mesafesinin yüksek olduğunu, Brezilyalıların çok hareketli ve canlı olmaya, Japonların da sözsüz iletişime meyilli olduklarını bilmektir (Ang ve Van Dyne, 2008).

Bilişsel kültürel zeka, bilgi kapasitemizi oluşturan kültürel anlayış oluşturmada çeşitli kültürel etkileşimler için kullanabileceğimiz bir çerçeve sunmaktadır; kısa süreliğine kendi

kültürel bakış açımızı bir kenara koyup o sırada neler olduğunu anlamaya yönelik zihinsel hazırlıklar ile donatmakta; bize esneklik ve daha geniş bir bakış açısı kazandırmaktadır. Üst-bilişsel kültürel zeka, üst düzey bilişsel süreçler üzerinde dururken, bilişsel kültürel zeka ise daha çok bireyin eğitim ve tecrübe yoluyla elde ettiği farklı kültürlerin norm, uygulama ve gelenekleri hakkındaki bilgileri kapsar. Farklı kültürlerle ait, onların alt kültürlerini de kapsayacak şekilde, ekonomik, yasal, sosyal ve genel kültürel değer sistemleri ile ilgili bilgiye sahip olmayı içerir. Bu nedenle bilişsel zeka düzeyi yüksek olanlar, kültürlerin benzerlik ve farklılıklarını iyi derecede anlayabilme kapasitesine sahiptirler (Yeşil, 2010).

1.4.3. Motivasyona Bağlı Kültürel Zeka

Motivasyonel kültürel zeka, kişinin farklı kültürel unsurları öğrenme konusundaki enerji ve ilgi düzeyini ifade etmekte; diğer kültürlerden kişilerle etkileşimindeki açıklık ve ilgisini göstermektedir (İşçi vd., 2013: 6). Kültürel zekanın bu boyutu, farklı bir kültürel ortamda eyleme geçmek ya da öğrenmek için enerji ve dikkatin bu yöne doğru yönlendirebilme kapasitesidir. Motivasyonel kültürel zekası yüksek olduğunda, kişiler özlerinde var olan ilgiden dolayı, enerji ve dikkatlerini kültürlerarası durumlara yöneltebilmekte ve bunun sonucunda da başarılı olabilmektedirler (Yeşil, 2010).

Earley ve Ang'e göre (2003) bireyin bir davranış için güdülenmesi üzerinde etkili olan unsurlardan birisi öz yeterlidir. Öz yeterliği yüksek olan kişiler, herhangi bir işin üstesinden gelmek için, düşük olan kişilere göre daha çok çaba sarf eder, çevreyi kontrol edebilir ve herhangi bir şeyi denemekten daha az korkarlar. Dolayısıyla öz yeterlik kültürel zekâ düzeyinde önemli role sahiptir. Çünkü kültürlerarası etkileşimlerin başarılı bir biçimde sürdürülmesi bireyin genel güven duygusuna bağlıdır. Bu durum en basit olarak yabancı dil kullanımında kendini göstermektedir. Bazı bireyler çok iyi derecede yabancı dil bilmelerine karşın iletişim kurmakta güçlük çekerken, bazılarının ise yetersiz dil bilgisine rağmen hataları göze alarak konuşmaktan çekinmedikleri sıkça karşılaşılan bir durumdur. Motivasyonel kültürel zekâ kültürel farklılıkların belirgin olduğu çevrelerde öğrenme ve çalışma enerjisi ve dikkat verme yeteneğini yansıtmaktadır. Kültürel zeka, farklı kültürel ortamlardan keyif alma derecesini anlatan içsel motivasyon; farklı kültürel deneyimlerden sağlanan somut kazanımları anlatan dışsal motivasyon; kültürlerarası karşılaşmalarda etkili olmayı anlatan iç faydayı kapsamaktadır (Aksoy, 2013: 86)

1.4.4. Davranış Bağlantılı Kültürel Zeka

Davranışsal boyut, bilişsel ve motivasyonel zekanın bir araya getirilerek gerçek dünyaya uygulanabilmesi ile ilgilidir. Kültürel zekanın karşılaşılan durumun gerekliliğine uygun davranışın sergilenmesi anlamına gelmesi, başka bir deyişle farklı kültürel durumlardaki farklı davranış becerilerini tanımlaması nedeniyle, belirli davranış kalıplarına göre hareket etmek yerine duruma uygun davranışların sergilenmesi ve o davranış birikimine sahip olunmasını gerektirmektedir. Davranışsal bağlamda kültürel zekası yüksek olan insanlar, sözel ya da sözel olmayan davranış yetenekleri doğrultusunda farklı kültürel ortamlara uygun davranış şekilleri (uygun dil kullanımı, yüz ifadeleri, jest ve mimikler, ses tonu gibi) gösterebilirler (Kulakoğlu ve Topaloğlu, 2014: 43), davranışlarını farklı kültürel etkileşimlere göre ayarlayabilirler (Ersoy ve Ehtiyar, 2015: 44).

1.5. Yabancı Uyruklu Öğrenciler ve Kültürel Uyum Sorunları

Teknoloji, eğitim ve ulaşım başta olmak üzere her alanda yaşanan hızlı değişimlerin eğitim alanına yansıyan en önemli sonuçlarından biri giderek artan yabancı uyruklu öğrenci hareketliliğidir. OECD'nin 2008 Yılı Uluslararası Göç Görünüm Raporuna göre; uluslararası öğrencilerin toplam sayısı 2000-2005 yılları arasında %50 dolayında artmıştır (Özçetin, 2013: 1).

Avrupa Birliği'nin “öğrenci hareketliliği” (Socrates/Erasmus) programlarından yararlanarak, bir üye ülkeden diğerine giden öğrencilerden oluşmaktadır. ABD'de ise yabancı öğrencilerin yaklaşık %60'ı Asya, %15'i Avrupa ülkelerinden gelen öğrencilerden oluşmaktadır (OECD, 2014).

OECD 2015 raporunda dünya genelinde lisans ve lisansüstü eğitim ile ar-ge faaliyetleri ve proje hareketliliği amacıyla yapılan öğrenci hareketliliğinin ülkeler arasında rekabete dönüştüğü, özellikle genç nüfusun fazla olduğu (Çin, Hindistan, Güney Kore, Japonya) Uzakdoğu ülkelerinden Avrupa Birliği ülkelerine, Kuzey Avrupa Ülkelerine, ABD, Kanada gibi Kuzey Amerika Ülkelerine, Avustralya ve Yeni Zelanda'ya yüksek oranlarda öğrenci hareketliliği yaşanmaktadır. Diğer yandan Avrupa Birliğinde Sokrates ve Erasmus programlarıyla üye ve aday ülkeler arasında öğrenci ve öğretim üyesi hareketliliği özendirilmekte, kültürel diyalogların geliştirilmesi ve ortak bir Avrupa Yüksek Öğretim Alanı oluşturulması amaçlanmaktadır. OECD verilerine göre 2000 ile 2013 yılları arasında Avrupa'daki yükseköğretim programlarında lisans, yüksek lisans ve bilimsel araştırma yapmak gayesiyle öğrenci hareketliliği kapsamında bulunan öğrenci sayısı 4.2 milyon kişiye ulaşmıştır (Çankaya vd., 2016: 35).

Son yıllarda giderek artan bir ivme ile Türkiye’de de önemli bir uluslararası öğrenci hareketliliği yaşanmaktadır. Özellikle üniversite sayılarındaki artış ve Türkiye’nin AB üyelik süreci normları yakalama gayreti bu artışta etkili olurken; ayrıca Türk Devletleri ile yapılan anlaşmaların öğrenci değişim hareketliliğini artmasında rolü olduğu görülmektedir (Özer, 2012). Türkiye bursları programı ile uygulanan 14 farklı burs programı kapsamında 2014 yılı itibariyle yararlanan öğrenci sayısı 12 bindir; yine aynı yıl için toplam yabancı öğrenci sayısı 40 bindir. Bu sayı tüm dünyadaki uluslar arası öğrenci sayısının yüzde birinden biraz daha yüksek bir orandır (Günay, 2014).

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğünce hazırlanan "2016 Türkiye Göç Raporu"nun "Yabancılar" ile ilgili bölümünde Türkiye’de öğrenim gören yabancı öğrencilere ilişkin güncel veriler bulunmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) verilerinden yararlanılarak hazırlanan bölümde, MEB’e bağlı eğitim kurumlarında 232 bin 714, üniversitelerde 103 bin 727 ve geçici eğitim merkezlerinde de 459 bin 521 olmak üzere Türkiye’de eğitim alan yabancı öğrenci sayısının 795 bin 962’ye ulaştığı görülmektedir. Türkiye’deki üniversitelerde 2016-2017 eğitim öğretim yılında eğitim gören yabancı öğrenci sayısı 103 bin 727’dir. En fazla öğrenci 15 bin 36 kişiyle Azerbaycan’dan gelirken, bu grubu 14 bin 765 öğrenciyle Suriye, 10 bin 642 öğrenciyle Türkmenistan izlemektedir. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim kurumlarında ise 2016-2017 eğitim-öğretim yılında yabancı öğrenci sayısı 232 bin 714’dür. Bu grupta Suriyeli öğrenciler ilk sırada (166 bin 482) bulunurken, Iraklı öğrenciler (23 bin 971 kişi), Afganistanlı öğrenciler ise (12 bin 782 kişi) üçüncü sırada bulunmaktadır. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı programı kapsamında 2016’da 142 ülkeden 3 bin 995 yabancı öğrenciye burs verilmiştir.

Yabancı bir ülkede öğrenci olmak, öğrenciliğin getirdiği birtakım sosyo-kültürel ve eğitim sorunlarıyla karşılaşmanın yanında, kültür farklılıkları, aile özlemi, yurt yaşantısının zorlukları, barınma, sağlık, arkadaşlık ilişkilerinde uyumsuzluk gibi birçok sorunla baş etme gerekliliği demektir. Gidilen ülkeye uyum sağlamak ve davranışlarını o toplumun beklentilerine uygun hale getirmek için belli bir zamana ihtiyaç vardır. Farklı inanç, kültür ve değer yargılarına sahip öğrencilerin buldukları ortamı kabullenme süreçlerinin uzun olması, onların ruh sağlığı ve kişisel başarıları üzerinde olumsuz etkilere yol açmaktadır. Çeşitli ülkelerden yükseköğrenim görmek üzere ülkemize gelen öğrencilerin de Türkiye’deki şartlara kısa sürede uyum sağlayabilmeleri kolay olmamakta; farklı bir eğitim sistemi, farklı kültürde yaşama, Türkçeyi yeterli konuşamama, ekonomik problemler üniversiteye ve çevreye

uyumlarını zorlaştırmakta ve akademik başarılarını da olumsuz etkilemektedir (Özçetin, 2013: 4).

1.6. Yabancı Öğrencilerin Kültürel Uyumuna Yönelik Bazı Araştırmaların Sonuçları

Yabancı uyruklu öğrenciler üzerine farklı ülkelerde yapılan araştırmalar, öğrencilerin dil ve eğitim sistemi yanında pek çok sosyo-kültürel ve ekonomik sorun yaşadıklarını göstermektedir. Konuyla ilgili yapılan birçok araştırmanın ortak sonucu öğrencilerin yalnızlık, uyumsuzluk, çekingenlik, kültürel şok ve psikolojik sorunlar yaşadıkları yönündedir. En önemli sorun sosyo-kültürel uyum olarak görülürken, kültürel farklılıklar ve evden uzakta olmak en önemli stres kaynağıdır ve bu durum araştırmacılar tarafından kültürlenme stresi olarak nitelendirilmektedir. Yabancı uyruklu öğrencilerin üstesinden gelmesi gereken ana sorunlar barınma, yemek, sağlık, iklim, ulaşım ve ev özlemi iken, özellikle yabancı kültürde karşılaştıkları ön yargıların öğrencilerin psikolojik durumunu ve kültürel uyumunu zorlaştırdığı söylenebilir (Kesten vd., 2010: 27). Diğer yandan ekonomik yetersizliklerin yukarıda belirtilen sorunları ağırlaştırdığı da vurgulanmaktadır.

Türkiye'deki yabancı öğrenci hareketliliği üzerine yapılan araştırmaların sonuçları da genelde benzer sorunlara işaret etmektedir. Türk ve akraba topluluklarından öğrenim görmek için Türkiye'ye gelen öğrencilerin stres kaynaklarını, stresle başa çıkma tarzlarını ve bunların ruh sağlıkları üzerindeki etkilerini inceleyen bir araştırmaya 232 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin stresle başa çıkma tarzları, stresle başa çıkma tarzları ölçeği ile ruh sağlığı parametreleri de kısa semptom envanteri ile değerlendirilmiştir. Ekonomik sorunlar ve gelecek kaygısı en sık karşılaşılan ve en fazla stres yaratan faktörler olarak belirlenmiştir. Erkek öğrenciler sorun odaklı başa çıkma tarzlarını daha fazla kullanırken, kız öğrencilerin daha fazla psikopatolojik semptom gösterdiği saptanmıştır (Otrar vd., 2002).

Allaberdiyev (2007) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, dil, yaşam stili, okul, kurslar, konaklama, iklim ve beslenme gibi sorunların yanısıra, yaşam biçiminin yabancı öğrenciler arasındaki en yaygın sorunlardan biri olduğunu göstermektedir. Çöllü ve Öztürk (2010) Türkiye'ye gelen öğrencilerle ilgili yapılan yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarını incelemiştir. Buna göre öğrencilerin temel sorunları, vatan hasreti, barınma, sosyal ilişkiler, uyum sorunları, karşı cinsle ilişkiler, dil yetersizliği ve ekonomik sorunlardır. Yazarların kendi araştırmalarında ise Türk Cumhuriyetlerinden ve akraba Topluluklarından gelen öğrencilerin karşılaştıkları zorluklar, ihtiyaçlar ve beklentiler ele alınmıştır. Araştırma sonuçları öğrenci burslarının yetersiz olduğunu, öğrencilerin ülkelerine ve ailelerine

duydıkları özlemin uyum sorunlarına yol açtığı, uyum sorunlarının temelinde yatan asıl sorunun ise Türkçe yetersizliği olduğu görülmektedir.

Kesten vd. (2010) tarafından görüşme yöntemi ile yapılan bir araştırmaya Azerbaycan, Türkmenistan, Kazakistan, Moğolistan, Yunanistan, Özbekistan ve Gürcistan uyruklu 15 öğrenci katılmış, yabancı uyruklu öğrencilerin kendi kültürleriyle Türk kültürünün benzerlik göstermesi nedeniyle Türkiye’de önyargı ya da dışlanma ile karşılaşmadıkları; öğrencilerin ekonomik kaynaklarının sadece ailelerinin sağladığı ve bunun da yetersiz kaldığı görülmüştür. Öğrencilerin tamamına yakınının ise ev özlemi çektikleri ve ailelerini, arkadaşlarını ve memleketlerini özledikleri belirlenmiştir.

Seçkin tarafından (2013) Orta Asya ve Orta Doğu ülkelerinden gelen 221 yabancı üniversite öğrencisi ile gerçekleştirilen uyum araştırmasında ise gelenlerin burslu öğrenci oldukları, büyük çoğunluğunun yurtlarda barındıkları, Türkiye’de öğrenim görmekten memnun oldukları, arkadaşlık ilişkisi, Türk toplumuna ve kültürüne uyumda fazla sorun yaşamadıkları, en çok zorlandıkları konuların ise yurt yaşantısı, Türkçe konuşma, kültürel farklılıklardan dolayı yaşanan sorunlar ve yalnızlık olduğu saptanmıştır.

Kesten vd. tarafından (2010) yine nitel yöntemle ve 89 yabancı öğrenciyle yapılan çalışmada, öğrencilerin Türkçeye yeterince hâkim olamamaları nedeniyle okuduklarını anlama becerilerinin olumsuz etkilendiği, bazılarının da yazma konusunda sorun yaşadıkları; Türkiye’ye geldiklerinde genel olarak kendini ifade etmede sıkıntı yaşadıkları; en az sorun yaşadıkları alanın ise dinleme becerisi olduğu belirlenmiştir. Diğer yandan araştırmaya katılan yabancı öğrenciler, Türkiye’deki yükseköğretimin kalitesine ve öğretim üyelerinin kendilerine ilişkin tutum ve davranışlarına yönelik genelde olumlu izlenime sahiptirler. Akademik başarıyla ilgili olarak yaşanan sorunların ise büyük ölçüde Türkçelerinin yetersiz olmasından kaynaklandığı belirlenmiştir.

Özkan ve Güvendir tarafından (2015) yapılan yakın tarihli bir araştırmada da Edirne ve Kırklareli’nde 38 yabancı öğrencinin sorunları sosyal, akademik ve yaşam bağlamları olmak üzere üç başlık altında incelenmiş ve veriler görüşmelerle toplanmıştır. Elde edilen sonuçlar, uluslararası öğrencilerin genel anlamda üniversite yaşamlarından, arkadaş ve öğretim elemanlarından memnun olduklarını, okudukları üniversitenin akademik beklentilerini karşıladığını; ancak barınma ve ulaşım için herhangi bir yardım alamadıklarını göstermektedir. Birçok araştırmada olduğu gibi bu araştırmada da Türkçe öğretiminin iyileştirilmesinin gerekliliği öne çıkmaktadır. Ayrıca yaşam, akademik ve sosyal bağlamda memnuniyetin artırılması adına öğrenci merkezlerinin kurulması, oryantasyon sürecinde bu merkezlerin aktif rol üstlenmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Musaoğlu (2016), Türkiye’de öğrenim gören yabancı öğrencilerin uyum sorunlarına yönelik küçük bir grupla yaptığı araştırmasında en önemli sorunun Türkçe bilmemek olduğunu, yaşadıkları sıkıntıları kendi ülkelerinden olan arkadaşlarıyla veya aileleriyle çözmeye çalıştıkları belirlenmiştir.

Kumcağız vd. tarafından (2016), yabancı uyruklu öğrencilerin sınıf düzeylerine göre yaşadıkları sorunların belirlenmesine yönelik yapılan araştırmaya 112 yabancı uyruklu üniversite öğrencisi katılmıştır. Buna göre Türkçe yetersizliği en önemli sorun niteliğindedir. Öğrencilerden üst sınıflarda okuyanların uyumu daha güçlü bulunmuştur. Türkçe yetersizliği dışında yaşanan en önemli uyum sorunları, sosyo-kültürel, ekonomik sorunlar ve oryantasyon yetersizliğidir.

Enterieva, ve Sezgin (2016) tarafından Türki Cumhuriyetlerinden 5 ülkeden gelen 39 öğrenci ile yapılan araştırmada Avrupa’ya denk bir diploma sahibi olmak beklentisi ile Türkiye’ye gelen öğrencilerin, akademik sosyal ve eğitim destek hizmetleri kapsamında bazı sorunlar yaşadıkları belirlenmiştir. Bu sorunu çözmek için oryantasyon programlarının düzenlenmesi, rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin verilmesi, eğitim ve barınma koşullarının iyileştirilmesi gibi öneriler ortaya atılmıştır. Sağlık sigortası, ikametgâh gibi işlemlerin yabancı öğrencilere kolaylaştırılması ve eğitim destek hizmetlerinde yabancı öğrenci farkındalığının artırılması da öneriler arasında yer almıştır.

Sadık (2017) tarafından yapılan bir diğer yüksek lisans çalışmasında ise Kosova Cumhuriyeti’nden Türkiye’ye gelen 286 öğrencinin öğrenim gördükleri süre içerisinde karşılaştıkları zorlukların, problemlerin, ihtiyaçların ve beklentilerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla öğrencilerin başvurudan mezuniyete kadar geçen süreçte yaşadıkları sorunlar irdelenmiştir. Bulgular, öğrencilerin Türkiye’deki eğitim sürecine kolaylıkla uyum sağlayamadıklarını, Türk öğrencilerden ayrı bir değerlendirme sistemine tabi tutulması gerektiğini düşündüklerini; sunulan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yeterli düzeyde görülmediğini ve Türkiye’de aldıkları eğitimin, Kosova’ya döndüklerinde iş bulmalarını kolaylaştıracağına inandıklarını göstermektedir.

Yabancı öğrencilerle ilgili yapılan araştırmalara son olarak Ghanbary (2017) tarafından yapılan çalışmanın sonuçları eklenebilir. Hacettepe üniversitesi öğrencileriyle yapılan (146 kişi) araştırmada öğrencilerin ihtiyaçları ve sorunları incelenmiştir. Gençlerin en fazla zorlandıkları konular, dil sorunu, dersleri anlama güçlükleri, kampuse uzaklık, maddi sıkıntılar olarak belirlenmiştir. Bu sorunların öğrencilerin sosyo-kültürel ve psikolojik uyum düzeylerinde doğrudan etkili olduğu bildirilmiştir.

Yukarıda belirtilen araştırmaların dışında yabancı öğrencilerin kültürel uyum becerilerine yönelik az sayıda farklı araştırma soruları geliştiren çalışmalara da rastlanmaktadır. Örneğin, Büyükbeşe ve Yıldız (2016) tarafından gerçekteştirilen araştırmada kültürel zeka ve yaşam doyumunu arasında ilişki aranmıştır. 369 Türk ve 369 yabancı öğrencinin katıldığı araştırmanın sonuçlarına göre, yabancı uyruklu ve Türk öğrencilerin üstbilişsel ve motivasyonel kültürel zekaları yaşam doyumlarını pozitif yönde anlamlı olarak etkilemektedir. Yabancı öğrenciler Türk öğrencilere göre daha fazla sayıda yabancı dil bilmektedirler. Yabancı uyruklu öğrencilerden bir yabancı dil bilenler ile üç ve üzeri yabancı dil bilenlerin üstbilişsel, motivasyonel, davranışsal kültürel zekaları ve genel kültürel zekaları arasında anlamlı farklılık vardır. Ayrıca Türk öğrencilerden hiç yabancı dil bilmeyenler ile bir yabancı dil bilen ve iki ve üzeri yabancı dil bilen öğrencilerin üstbilişsel, bilişsel, motivasyonel ve genel kültürel zekaları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu sonuç daha fazla yabancı dil bilmenin kültürel zeka düzeyi ile olumlu bir ilişkisi olduğunu göstermektedir.

Türkiye'ye yüksek öğrenim amacıyla gelen yabancı öğrencilere yönelik farklı tarihlerde ve farklı araştırmacılar tarafından yapılan tüm bu çalışmaların benzer sorunlara işaret ettiği söylenebilir. Öğrencilerin sosyo-kültürel uyum sorunları yaşadıkları, özellikle Türkçeyi iyi öğrenemedikleri için uyum sağlamanın geciktiği görölmektedir. Öğrencilerin dil becerilerindeki yetersizlikler, dersi anlamaları, not almaları, yazma ve okuma ödevleri ile sınavlarda düşüncelerini ifade etmelerini güçleştirmekte ve bu nedenle akademik başarıları olumsuz etkilenmektedir (<http://www.atlasyayinlari.com/yabanci-uyruklu-ogrenciler-sosyo-kulturel-sorun-yasiyor/>, erişim tarihi: 23.10.2016). Öğrencilerin, sosyal yaşamın içinde bulunduğu ve dillerini geliştirdikçe uyum sorunlarını çözmeye daha başarılı oldukları belirlenmiştir.

Ekonomik olanakların yetersizliği nedeniyle yaşanan zorlukların da uyum üzerinde olumsuz etki yarattığı, etkili rehberlik ve kültürel danışmanlık hizmetleri eksikliği bir çok araştırmanın ortak tespitleri niteliğindedir. Araştırmacılar, çalışmalarında bu öğrencilere sürecin başından itibaren daha fazla destek verilmesi gerektiğini, oryantasyon süreçlerinin daha etkili yürütülmesi gerektiğini belirtmekte; Türkçeyi daha iyi öğrenecekleri ortamların oluşturulmasının önemine vurgu yapmaktadırlar.

İKİNCİ BÖLÜM

YABANCI UYUKLU ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KÜLTÜREL UYUMU ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Bu bölümde iki kamu üniversitesinde öğrenim gören yabancı uyuklu öğrenciler ile gerçekleştirilen bir araştırmaya yer verilecektir. Öğrencilerin kültürel uyumu ile kültürel zeka düzeyleri arasında ilişki aranacak ve araştırma ile elde edilen bulgular yorumlanacaktır.

2.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Tez çalışmasının amacı, Türkiye'deki üniversitelerde lisans ve/veya lisansüstü programlarda öğrenimini sürdüren yabancı öğrencilerin kültürel zeka boyutları ile kültürel uyum düzeyleri arasındaki ilişkiyi ortaya koyabilmektir. Bir önceki bölümde yeralan yabancı öğrencilerin karşılaştıkları sorunlara yönelik tespitler, daha çok çevresel koşulların öğrencilerin sosyo-kültürel uyumları üzerinde yarattığı sorunlara işaret etmektedir. Buna karşın öğrencilerin bireysel becerileri ve yetenekleri ile uyumları arasındaki ilişkiyi ele alan araştırmaların sayısı azdır. Dolayısıyla öğrencilerin kültürel uyumlarını etkileme olasılığı olan birçok unsurun farklı araştırmalarda ele alınması, olguyu etkileyen değişkenlerin anlaşılmasını kolaylaştıracak ve yabancı öğrenci hareketliliğine yönelik uygulamaların iyileştirilmesine yönelik düzenlemelere referans olacaktır. Bu araştırma ile de Türkiye'ye üniversite eğitimi için gelen yabancı öğrencilerin kültürel zeka düzeylerinin kültürel uyumlarında ne düzeyde etkili olduğu anlaşılmaya çalışılacak; uyum sürecini etkileyen bireysel özelliklerin etkisi ortaya konacaktır.

2.2. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma iki kamu üniversitesinde eğitim gören yabancı öğrencilerin kültürel uyumu ve kültürel zeka düzeyleri arasındaki ilişkiye yönelik tanımlayıcı ve kesitsel nicel bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Olgular arasındaki nedensellik ilişkilerini sayısal veriler kullanarak ele alan nicel araştırmalar, sayısal verilerin istatistiksel çözümlemeleri aracılığıyla sosyal olguları inceler ve bu olgular arasındaki neden sonuç ilişkilerini ortaya koyarak sosyal olguların keşfedilmesini amaçlar (<http://www.bingol.edu.tr/media/204988/sayt-bolum8-Sosyolojide-Nicel-ve-Nitel-Arastirma-Yontemleri.pdf> erişim tarihi: 01.12.2017). Bu araştırmada da kültürel uyum bağımlı değişken, kültürel zeka ise bağımsız değişken olarak

kabul edilmiş ve öğrencilerden toplanan veriler ışığında istatistiki analizlerden yararlanılarak değişkenler arası ilişkiler incelenmiştir.

2.2.1. Araştırmanın Örnekleme

Araştırma evreni olarak araştırmacının yüksek lisans öğrencisi olduğu Akdeniz Üniversitesi ile yabancı öğrenci sayıları açısından bu üniversiteye yakın bir özellik gösteren Ege Üniversitesi seçilmiştir. Akdeniz Üniversitesi ve Ege Üniversitesi olarak belirlenen araştırma evreninde 2015-2016 yılı yabancı öğrenci sayısı, Ege üniversitesinde toplam 1356 (879 Erkek, 477 Kız öğrenci), Akdeniz Üniversitesinde ise toplam 1286'dır (828 erkek, 458 kız öğrenci) (<https://istatistik.yok.gov.tr/>). Bu üniversitelerden 2016 yılı içinde kolay ya da uygun örnekleme ile seçilen 100 yabancı öğrenci, araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Bu tip örneklem seçimi zaman, para ve işgücü açısından var olan sınırlılıklar nedeniyle örneklemin kolay ulaşılabilir ve uygulama yapılabilir birimlerden seçilmesini ifade etmektedir. Araştırmaya Türkçe hazırlanmış formdaki ifadeleri okuyup anlayarak araştırmaya katılmayı kabul eden öğrenci sayısı, Ege Üniversitesinden 50; Akdeniz Üniversitesinden de 50'dir.

2.2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verilerini toplamak için literatürde söz konusu olguların ölçümünde sıklıkla referans alınan iki ölçekten yararlanılmıştır. Bunlar, 5'li Likert olarak düzenlenmiş "Kültürel Uyum Ölçeği" (Black, 1988) ile bilişsel, motivasyonel ve davranışsal boyutlardan oluşan "Kültürel Zeka Ölçeğidir" (Ang, vd., 2008). 9 önermeden oluşan kültürel uyum ölçeği Tayvan'da uluslar arası öğrencilerin uyumu ile ilgili Lawrence (2011) tarafından yapılmış bir yüksek lisans tez çalışmasından alınmış ve Türkçeye uyarlanmıştır. Kültürel zeka ölçeği ise Türkçe versiyonu birçok araştırmacı tarafından araştırmalarda kullanılan bir ölçektir. Bu tez çalışmasında da Aksoy (2013), Şahin (2013), İlhan ve Çetin (2014); Kuloğlu (2014) tarafından kullanılan ölçeğin Türkçe versiyonlarından yararlanılmış; ölçekler bazı yabancı uyruklu öğrencilere okutularak görüşleri alınmış ve ifadeler son hali verilmiştir. Ayrıca soru formunun ilk bölümünde öğrencilerin geldikleri ülke, cinsiyet, yaş, eğitim durumu ve medeni durum gibi demografik özelliklere yer verilmiştir.

2.2.3. Verilerin Analizi

Veri analiz aşamasında öncelikle kültürel uyum ölçeği ile kültürel zeka boyutları ölçeklerinden alınan ortalama puanlar hesaplanmıştır. Sonraki aşamada ise kültürel uyum ve

kültürel zeka düzeyleri ile demografik özellikler arasındaki ilişkiler varyans analizi, regresyon analizi, korelasyon analizi, t testi yardımıyla ele alınmıştır.

2.2.4. Katılımcıların Özellikleri ve Araştırmanın Bulguları

Araştırmaya iki üniversiteden benzer sayıda öğrenci katılmıştır (Tablo 2.1). Kız ve erkek öğrenci sayıları birbirine yakındır. Öğrencilerin büyük bir kısmı (% 75) Afrika ülkelerinden gelenlerdir. Orta ve Uzakdoğu ile diğer ülkelerden gelen öğrencilerin sayısı düşük orandadır. Katılımcıların önemli oranı (%59), 3-5 yıldan beri Türkiye’de bulunmaktadır; lisans programında bulunan öğrencilerinin sayısı 59’dur. Lisansüstü programlarda öğrenim görenler 27; doktora yapan öğrencilerin sayısı ise 14’dür.

Tablo 2.1 Katılımcılara Yönelik Bilgiler (N=100)

Uyruk	Cinsiyet	Yaş	Türkiye’de Bulunma Süresi	Üniv.	Program
Afrika Ülkeleri* N= 75	Kız öğrenci N= 57	20-24 N= 41	2 yıldan az N=36	Akdeniz Üniv. N=49	Lisans N=59
Orta ve Uzakdoğu** N= 15	Erkek öğrenci N=43	25-30 N= 49	3-5 yıl N= 59	Ege Üniv. N=51	Yüksek Lisans N=27
Diğer*** N=10			6 yıldan fazla N=5		Doktora N= 14

*Afrika ülkeleri (Nijerya, Nijer, Somali, Togo, Gine, Benin, Orta Afrika, Zambiya, Uganda, Kongo)

**Orta ve Uzakdoğu (Mısır, Lübnan, Suriye, Endonezya, Afganistan, Filipinler)

***Diğer (Azerbeycan, Bosna Hersek, Kosova, Sırbistan, Romanya)

Veri analizinin ilk aşamasında öğrencilerin kültürel uyumlarıyla ilgili analizler gerçekleştirilmiştir. Araştırmada kullanılan kültürel uyum ölçeğinin güvenilirliği yüksek bulunmuştur (cronbach alpha değeri= .80). Bu ölçekteki ifadeler Türkiye’deki sosyal yaşamın çeşitli unsurlarına uyum sağlanıp sağlanmadığının anlaşılmasına yöneliktir. Ölçek ortalaması 3.47’dir. Kültürel uyum ifadelerinden en yüksek ortalama, *Türkiye’deki ulaşım sistemine uyumdur* (ort=3.67). Bunu *genel olarak Türkiye’de yaşamaya alışmış olma* ifadesi ortalama değeri izlemektedir (ort=3.59). Ayrıca *yemeklere alışma* (ort=3.56); *öğrenim görülen üniversiteye ve bölüme alışma* (ort=3.51) ile *hava koşullarına alışma* (ort=3.51) değerleri de çok yüksek olmasa da ortalamanın üzerindedir.

Kültürel uyumun daha düşük olduğu ifadeler ise *Türkiye’deki dinlenme ve eğlenme şekilleridir* (ort=3.27); *öğrencilerin sınıf arkadaşlarıyla birlikte çalışmaya alışmış olma* durumu ise ölçeğin en düşük ortalamasına sahiptir (ort=3.28). Bu iki değer, katılımcıların

sosyal ilişkiler geliştirmelerini ve sosyal ortama uyum sağlama düzeylerini anlamak açısından önemlidir. Öğrencilerin sisteme ve diğer çevresel koşullara uyum sağlama ortalamaları daha yüksek iken, uyumun önemli göstergesi olan sosyal etkileşimlerde bu oranın düşük olduğu söylenebilir (Tablo 2.2).

Tablo 2.2 Kültürel Uyum lği Ortalama ve Standart Sapma Değerleri (N=100)

Kültürel Uyum önermeleri ($\alpha = .80$)	Ortalama Değerler	Standart sapma değerleri
Üniversiteye ve eğitim aldığım bölüme alıştım	3.51	1.202
Türk sınıf arkadaşlarımla birlikte çalışmaya alıştım	3.28	1.173
Türkiye'deki ulaşım sistemine alıştım	3.67	1.138
Üniversite dışındaki Türklerle etkileşimde olmaya alıştım	3.34	1.017
Türk yemeklerine alıştım	3.56	.982
Türkiye'deki hava koşullarına alıştım	3.51	1.040
Türklerle etkileşimde bulunmaya genel olarak alıştım	3.49	.888
Türkiye'deki eğlenme/dinlenme Şekillerine alıştım	3.27	1.014
Türkiye'de yaşamaya alıştım	3.59	.975
Toplam KU	3.47	

Veri analizinin ikinci aşamasında ise önce kültürel zeka lğinin puanları hesaplanmıştır. Öncelikle lği oluşturan alt kültürel zeka boyutlarının alpha değerlerine bakılmış; tüm alt boyutlarda yüksek güvenirlik değerlerinin sağlandığı görülmüştür. Kültürel zeka alt boyutlarından, bireyin kültürlerarası deneyimleri yaşama ve farklı kültürel ortamlara uyum sağlama konusundaki i motivasyonunu ve öz yeterliliğini gösteren (İlhan ve etin, 2014) motivasyonel zeka ortalama değeri, diğer kültürel zeka boyutlarına göre daha yüksektir (ort= 3.65). Bu boyutu, farklı kültürlerin normlarını anlamak için bireyin zihinsel modellerini planlaması, takip etmesi ve değiştirmesi gibi yetenekleri içeren (Yeşil, 2010) ve diğer kişilerin kültürel tercihleri ile ilgili bilişsel farkındalığı gösteren (İlhan ve etin, 2014) meta-bilişsel kültürel zeka boyutu izlemektedir (ort.= 3.57). Farklı kültürel ortamlara uygun davranışlar gösteren, bilişsel ve motivasyonel zekayı gerçek dünyaya uygulayan (Mercan, 2016) boyut olarak davranışsal kültürel zeka puanı ortalaması 3.47; farklı kültürlerin sosyal sistemlerinin, hukuk kurallarının ve ekonomik yaşantıları bilgisine sahip olmayı anlatan (İşçi vd., 2013) bilişsel kültürel zeka puanı ortalaması ise 3.32'dir. Tüm kültürel zeka boyutlarını oluşturan ifadelere yönelik puanlar Tablo 2.3'de gösterilmektedir.

Tablo 2.3 Kültürel Zeka Ölçeği Ortalama ve Standart Sapma Değerleri (N=100)

Meta Bilişsel Kültürel Zeka ($\alpha = .76$)	Ortalama Değerler	Stn. Sapma
Farklı kültürlerden insanlarla iletişim kurarken o kültüre ait bilgilerimin bilincindeyim	3.64	.969
Farklı kültürel kimliğe sahip birisiyle iletişim kurarken kendi kültürel bilgimi o kültüre göre uyarlarım	3.41	1.045
Kültürlerarası etkileşimlerde kullandığım kültürel bilgimin farkındayım	3.53	.926
Farklı kültürden insanlarla iletişim kurarken kendi kültürel bilgim doğruluğuna dikkat ederim	3.73	.993
	3.57	.752
Bilişsel Kültürel Zeka ($\alpha = .76$)		
Başka bir kültüre ait ekonomik ve yasal sistemler hakkında bilgi sahibiyim	3.48	.969
Başka bir dilin yapısal (dilbilgisi, sözcük vb.) kuralları hakkında bilgi sahibiyim	3.44	1.057
Başka bir kültüre ait kültürel değerler ve dini inançlar hakkında bilgi sahibiyim	3.42	1.017
Farklı bir kültüre ait evlilik sistemi ile ilgili bilgi sahibiyim	3.27	1.072
Başka kültürlerin sanat ve zanaatları hakkında bilgi sahibiyim	3.22	.960
Farklı kültürlerin beden dillerine ilişkin (jest, mimik vb.) kurallar hakkında bilgi sahibiyim	3.26	.991
	3.32	.739
Motivasyonel Kültürel Zeka ($\alpha = .77$)		
Farklı kültürlerden insanlarla etkileşimde olmaktan hoşlanırım	3.59	.991
Benim için yeni olan bir kültürün insanlarıyla kaynaşma konusunda kendime güvenirim	3.64	.975
Yabancı bir kültüre uyum sağlamanın stresiyle baş edebileceğimden eminim	3.53	.948
Bana yabancı olan kültürlerde yaşamayı severim	3.79	.983
Farklı bir kültürdeki alışveriş koşullarına alışabileceğimden eminim	3.71	.880
	3.65	.688
Davranışsal Kültürel Zeka ($\alpha = .78$)		
Farklı kültürlerden insanlarla etkileşimde olmaktan hoşlanırım	3.43	.961
Benim için yeni olan bir kültürün insanlarıyla kaynaşma konusunda kendime güvenirim	3.40	1.080
Yabancı bir kültüre uyum sağlamanın stresiyle baş edebileceğimden eminim	3.62	1.073
Bana yabancı olan kültürlerde yaşamayı severim	3.41	.962
Farklı bir kültürdeki alışveriş koşullarına alışabileceğimden eminim	3.49	1.040
	3.47	.757

Analizlerin ilerleyen aşamasında kültürel uyum değerleriyle araştırmaya katılan öğrencilerin özellikleri arasında ilişki aranmıştır. Ortalama kültürel uyum değerlerinin cinsiyete, yaşa, Türkiye’de geçirilen süreye, üniversiteye ve devam ettikleri programlara göre farklılık gösterip göstermedikleri t testi kullanılarak incelenmiştir. Öğrencilerin uyum puanları ile bahsi geçen bu özellikleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Tablo 2.4).

Tablo 2.4 Kültürel Uyum Analiz Sonuçları

Değişken	Ortalama KU değeri	Std.Spm	Uygulanan Test	Analiz Sonucu
Cinsiyet	Kız 3.50	.725	T testi	Anlamlı fark yok
	Erkek 3.43	.549		
Yaş	20-24 3.44	.663	T testi	Anlamlı fark yok
	25-30 3.49	.649		
Süre (yıl)	1-2 3.53	.505	T testi	Anlamlı fark yok
	3-5 3.43	.724		
Üniversite	Ege 3.47	.678	T testi	Anlamlı fark yok
	Akd. 3.52	.581		
Program	Lisans 3.44	.671	Anova testi	Anlamlı fark yok
	YLisans 3.36	.690		
	Doktora 3.80	.380		

Sonraki aşamada benzer bir analiz kültürel zeka boyutları için de yapılmıştır. Öncelikle meta bilişsel kültürel zeka boyutlarının cinsiyet, süre, yaş, üniversite ve sürdürülen programa göre bir değişiklik gösterip göstermediği t testi kullanılarak analiz edilmiştir. Bu boyut için de herhangi bir anlamlı fark bulunamamıştır (Tablo 2.5).

Tablo 2.5 Meta Bilişsel Kültürel Zeka Analiz Sonuçları

Değişken	Ort. Meta KZ değeri	StdSpm	Uygulanan Test	Analiz Sonucu
Cinsiyet	Kız 3.44	.813	T testi	Anlamlı fark yok
	Erkek 3.67	.694		
Yaş	20-24 3.49	.668	T testi	Anlamlı fark yok
	25-30 3.64	.880		
Süre (yıl)	1-2 3.74	.580	T testi	Anlamlı fark yok
	3-5 3.49	.776		
Üniversite	Ege 3.50	.858	T testi	Anlamlı fark yok
	Akd. 3.64	.639		
Program	Lisans 3.55	.759	Anova testi	Anlamlı fark yok
	YLisans 3.58	.868		
	Doktora 3.67	.464		

Bilişsel zeka için yapılan analizde ise kültürel zekanın bu boyutu ile cinsiyet ve Türkiye’de bulunulan süre arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ortalama değerler, erkeklerin bilişsel zeka puanlarının kız öğrencilere göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Farklı bir kültürün değerlerine, sistemlerine (evlilik, sanat) yönelik erkek öğrencilerin daha fazla bilgili oldukları anlamına gelen bu durum, Afrika ağırlıklı yabancı öğrenci grubunda kız öğrencilerin sosyal sistemlere ilgi göstermede daha edilgen bir profil çizmiş olma ihtimalini akla getirmektedir.

Bu zeka boyutunda beklenenden farklı bir durum olarak, Türkiye’de bulunma süresi 1-2 yıl olan öğrencilerin bilişsel zeka puanları, Türkiye’de daha uzun süre geçirenlerden yüksek bulunmuştur. Bu durum bilişsel zeka boyutunun, ülkede bulunma sürelerine göre değiştiğini göstermektedir. Kalınan süre artıkaça yaşanan deneyimler farklılaştığı ve bazı bilgi eksikliklerinin ortaya çıktığı düşünülmektedir.

Tablo 2.6 Bilişsel Kültürel Zeka Analiz Sonuçları

Değişken	Ort. Bilişsel KZ değeri	Std Spm	Uygulanan Test	Analiz Sonucu
Cinsiyet	Kız 3.12	.657	T testi	Anlamli fark var Sig. 0.04 F=.433
	Erkek 3.51	.659		
Yaş	20-24 3.32	.630	T testi	Anlamli fark yok
	25-30 3.39	.754		
Süre (yıl)	1-2 3.53	.607	T testi	Anlamli fark var Sig. 0.27 F=2.118
	3-5 3.22	.715		
Üniversite	Ege 3.33	.721	T testi	Anlamli fark yok
	Akd. 3.37	.649		
Program	Lisans 3.35	.640	Anova testi	Anlamli fark yok
	YLisans 3.29	.803		
	Doktora 3.44	.655		

Sonraki aşamada ise kültürel zekanın motivasyonel boyutu ile öğrencilerin demografik özellikleri arasında ilişki aranmıştır. Bu boyut ile de cinsiyet, yaş, yaşam süresi, üniversite ve program değişkenleri ile ilişki bulunamamıştır (Tablo 2.7).

Tablo 2.7 Motivasyonel Kültürel Zeka Analiz Sonuçları

Değişken	Ort. Motiv KZ değeri	StdSpm	Uygulanan Test	Analiz Sonucu
Cinsiyet	Kız 3.60	.674	T testi	Anlamli fark yok
	Erkek 3.68	.711		
Yaş	20-24 3.59	.693	T testi	Anlamli fark yok
	25-30 3.69	.768		
Süre (yıl)	1-2 3.70	.524	T testi	Anlamli fark yok
	3-5 3.59	.779		
Üniversite	Ege 3.66	.579	T testi	Anlamli fark yok
	Akd. 3.65	.788		
Program	Lisans 3.66	.694	Anova testi	Anlamli fark yok
	YLisans 3.56	.774		
	Doktora 3.71	.553		

Öğrencilerin demografik ve akademik değişkenleri ile son olarak kültürel zekanın davranışsal boyutu arasında ilişki aranmış, bu boyutla da anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Tablo 2.8 Davranışsal Kültürel Zeka Analiz Sonuçları

Değişken	Ort. Motiv KZ değeri	StdSpm	Uygulanan Test	Analiz Sonucu
Cinsiyet	Kız 3.33	.717	T testi	Anlamlı fark yok
	Erkek 3.57	.788		
Yaş	20-24 3.44	.776	T testi	Anlamlı fark yok
	25-30 3.49	.808		
Süre (yıl)	1-2 3.62	.712	T testi	Anlamlı fark yok
	3-5 3.34	.798		
Üniversite	Ege 3.43	.816	T testi	Anlamlı fark yok
	Akd. 3.51	.675		
Program	Lisans 3.44	.790	Anova testi	Anlamlı fark yok
	YLisans 3.48	.740		
	Doktora 3.55	.736		

Analizlerin son aşamasında kültürel uyum ile kültürel zeka boyutları arasında ilişki aranmış ve iki olgunun boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre kültürel zeka boyutlarında puanlar artıkça diğer bir deyişle kültürel zeka güçlendikçe, kültürel uyum da güçlenmektedir. Bu ilişki özellikle kültürel zeka boyutlarından motivasyonel zeka yönünde daha güçlüdür. Diğer bir deyişle, öğrencilerin kültürel zeka boyutlarından motivasyonel zeka düzeyleri, kültürel uyumlarını daha güçlü bir biçimde etkilemektedir.

Tablo 2.9 Kültürel Uyum ve Kültürel Zeka Boyutları Arasındaki İlişki (Korelasyon analizi)

	KMBZ	KBZ	KMZ	KDZ
Kültürel Uyum	.353**	.365**	.452**	.287**
	.001	.001	.001	.001

2.3. Bulguların Değerlendirilmesi

Ege ve Akdeniz Üniversitelerinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin kültürel uyumları üzerine gerçekleştirilen bu nicel araştırmada, literatürde geçerlilik ve güvenilirliği farklı araştırmalarda test edilmiş Black (1988) tarafından geliştirilen “Kültürel Uyum Ölçeği” ile Ang vd. (2008) tarafından geliştirilen “Kültürel Zeka Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmaya yakın oranlarda kız ve erkek öğrenci katılmıştır. Bu üniversitelerde eğitimini sürdüren yabancı öğrencilerin önemli bir oranının Afrika ülkelerinden gelmesi nedeniyle, araştırmaya katılan öğrencilerin de önemli bir kısmı yine bu ülkelerden olmuştur. Öğrencilerin önemli bir kısmının (% 64) Türkiye’de bulunma sürelerinin 3 yıldan fazla olması, kültürel uyum ile ilgili deneyimlerin yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir.

Kültürel uyum ölçeğindeki ifadelerin bulunulan ülkenin sosyal yaşamıyla ilgili olması, öğrencilerin Türkiye'ye uyum sağlamasıyla ilgili bir fikir vermektedir. Uyumun çok yüksek olduğunu söylemek mümkündür. Öğrencilerin geldikleri ülkelerin kültürü ile ülkemizin kültürel özelliklerinin yakın olmaması bu sonuca yol açmış olabilir. Önceki araştırmalarda, ulusal kültür farklılıklarının uyuşmazlıklara yol açabileceğini, kültürel mesafe arttıkça bilgi alışverişi, öğrenmeyi engelleyen iletişim sorunları oluşabileceğini belirtmektedir (Özorhon ve Altun, 2017).

Öğrencilerin en güçlü uyum sağladıkları konu ulaşım sistemidir. İzmir ve Antalya'nın metropol özelliklerine sahip iki büyükşehir olması, üniversite kampuslarının şehirlerin uzun süredir bir parçası olması, ulaşım sistemlerinin gelişmiş olmasını sağlamıştır. Benzer bir şekilde iki şehir için de hakim olan Akdeniz ikliminin, özellikle Afrika'dan gelen öğrenciler için tercih edilen özelliktedir; bu durum öğrencilerin en fazla alıştıkları konulardan birinin hava koşulları olmasını açıklamaktadır. Diğer yandan öğrencilerin buldukları üniversiteye ve bölüme uyum sağlamış olmaları; muhtemelen öğrencilerin buldukları bölümleri bilinçli olarak seçmeleriyle ilişkilidir.

Kültürel uyumun görece olarak en düşük olduğu konular ise sosyal yaşamla ilgilidir. Bunlardan ilki Türkiye'deki dinlenme ve eğlenme şekilleri; diğeri ise öğrencilerin sınıf arkadaşlarıyla birlikte çalışma pratiğidir. Öğrencilerin sosyal ilişkilerini geliştirici bu göstergelerin diğer uyum konularına göre düşük olması, kültürel uyum performansı açısından dezavantajlı bir durumdur. Bu durumun nedenleri nicel bir araştırmaya dayanan bu çalışma için çok açık olmasa da, Türk üniversitelerinde yabancı öğrenci olgusunun yeni gelişmeye başlaması, bu nedenle Türk öğrencilerin çok kültürlü ortama yönelik güçlü deneyimlere henüz sahip olmamaları arkadaşlıkların gelişmesini zorlaştırmış olabilir. Diğer yandan yabancı öğrencilerin Türkçeyi öğrenme güçlüğü ve Türk öğrencilerin de yabancı dil bilgisindeki yetersizlikler sosyal etkileşimleri sınırlandırmış olabilir. Nitekim önceki araştırmalarda da yabancı uyruklu öğrencilerin öncelikle kendi ülkelerinden gelen öğrencilerle, ikincil olarak da genellikle Türklerle arkadaşlık yapmayı tercih ettikleri belirtilmektedir.

Araştırmanın kültürel zeka ile ilgili sonuçları bazı uyum puanlarının yorumlanmasına yardımcı olabilir. Kültürel zekanın bilişsel boyutundaki puanlar kültürel zekanın diğer boyutlarına göre düşüktür. Bu boyutta yer alan yasal sistemler, dilin yapısı, dini değerler gibi alt unsurlarda bilgi sahibi olma düzeyi zayıf olmasa da; evlilik sistemleri, sanat ve zanaat konuları ve beden dili özellikleri gibi sosyal yaşamın içinde yer aldıkça öğrenilecek bilgilere yönelik değerler düşüktür. Bu durum, kültürel uyumun görece olarak daha zayıf bulunan sosyal etkileşim boyutundaki sonucu da açıklar niteliktedir. Katılımcıların farklı kültürlerle

etkileşimden hoşlanma ve yabancı bir kültürde yaşama konusundaki olumlu görüşlerinin; diğer bir deyişle motivasyonel ve davranışsal kültürel zeka puanlarının ortalamasının üzerinde olması, kültürel uyum ölçümü içinde öne çıkan sosyal etkileşimlerle ilgili zayıflıkların, öğrencilerin kişisel becerileri dışındaki unsurlara bağlı olma ihtimalini güçlendirmektedir. Ancak, araştırmanın spesifik olarak kültürel uyum ve kültürel zeka değişkenleri arasındaki ilişkiye odaklanması; öğrencilerin sosyo-kültürel, ekonomik ve diğer sorunlarına yönelik bir incelemeyi içermemesi, araştırmaya katılan öğrenciler açısından kültürel uyumla ilgili dış etkenlerin rolünün anlaşılmasını güçleştirmiştir. Dolayısıyla kültürel uyumu etkileyen kişisel ve çevresel unsurları birlikte ele alacak, nicel ve nitel yöntemlere dayanan daha kapsamlı araştırmalara ihtiyaç vardır. Özellikle öğrencilerin uyumu ile ilgili geliştirilecek politika ve uygulamaların bu tür araştırmaların sonuçlarını referans alması, ilgili süreçlerin yönetilmesini daha etkili kılacaktır.

SONUÇ

Uluslararası öğrenci hareketliği üniversiteler ve hükümetler tarafından teşvik edilen önemli bir eğitim stratejisidir. Üniversite eğitiminin önemli bir parçasını oluşturan yurt dışı deneyimler, öğrencilere kişisel ve akademik yetkinliklerini artırma fırsatı verirken, yabancı öğrenci popülasyonuna sahip olmak da üniversitelerin uluslararası tanınırlılığa katkıda bulunmaktadır (Yağcı vd., 2013). Diğer yandan öğrenciler açısından önemli fırsatlar sunsa da farklı bir kültüre uyum sağlamak her zaman kolay olmamaktadır. Bu süreçte öğrenciler ekonomik, sosyal ve psikolojik açıdan bir takım sıkıntılar yaşayabilmektedir.

Özellikle 2000’li yılların başından itibaren artan öğrenci hareketliliğiyle birlikte, yabancı uyruklu öğrencilerin akademik ve sosyal başarıları ile ilgili olarak birçok araştırma yapılmıştır. Araştırmaların daha çok çevresel koşulların öğrencilerin sosyo-kültürel uyum sürecine etkisine odaklandığı görülmektedir. Türkiye’ye gelen öğrencilerle ilgili yapılan çalışmalarda en fazla vurgulanan sorunlar, Türk dilinin yeterli düzeyde öğrenilememesi ve bu durumun öğrencinin akademik ve sosyal uyumunu güçleştirilmesi; ekonomik sorunlar birleştiğinde sosyal sorunların artmasıdır. Bu tez çalışmasında ise yabancı uyruklu öğrencilerin kültürel uyum ve kültürel zeka düzeyleri arasındaki ilişki aranmış; uyum üzerinde bireysel beceri ve yeteneklerin etkisi anlaşılmaya çalışılmıştır. Bulgular, kültürel uyum ve kültürel zeka arasındaki ilişkinin anlamlı olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin motivasyonel kültürel zeka düzeyleri yüksek olmasına rağmen, uyum ölçümünde yer alan sosyal etkileşimin zayıflığı dikkat çekmektedir. Özellikle Türk arkadaşlarla ilişkilerin güçlü olmaması, sosyal etkileşimin niteliğini yabancı öğrenciler kadar Türk öğrencilerin de belirlediğini düşündürmektedir. Bu sonuçlar yabancı uyruklu öğrencilerin kültürel uyumu ile ilgili geliştirilecek politikaların, sadece misafir öğrencileri değil aynı zamanda evsahibi öğrencilerin de kültürel farkındalığını artıracak şekilde geliştirilmesinin önemli olduğunu; öğrencilerin etkileşimlerini güçlendirecek kapsamlı projelere ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

KAYNAKÇA

- Aman, F. (2012). “Bronislaw Malinowski’nin kültür teorisi”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 21(1): 135-151.
- Akdemir, B., Duman, M. ve Tunalılar, T. (2016). “Uluslararası işgücü pazarının yeni rolü: Kültürel zeka”. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(25): 29-47.
- Aksoy, S. (2013). Kültürel zeka ve çok kültürlü ortamlardaki rolü. Ege Üniversitesi SBE, Doktora Tezi.
- Ang, S., ve Van Dyne, L. E. (2008). *Handbook On Cultural Intelligence: Theory, Measurement And Applications*. Armonk, M.E. Sharpe, NY.
- Allaberdiyev, P. (2007). Türk Cumhuriyetlerinden Türkiye’ye yükseköğrenim görmeye gelen öğrencilerin uyum düzeylerinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aslan, S. ve Aslan, Ö. (2015). “İstanbul’daki 5 yıldızlı otellerde kültürel zeka ölçeğine ilişkin bir uygulama”. *Ekonometri ve İstatistik*, 23: 34-61.
- Büyükbeşe, T. ve Yıldız, B. (2016). “Kültürel zekanın yaşam doyumu etkisi” *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(45): 438-448.
- Brislin, R. ve Cushner K. (1996). *Intercultural Interactions: A practical Guide* (2nded). Thousand Oaks,: Sage, CA
- Berry, J. W. (1997). “Immigration, acculturation and adaptation”. *Applied Psychology: An International Review*, 46:5-34.
- Black, J. (1988). “Work role transitions: A study of american expatriate managers in Japan”. *Journal of Business Studies*, 19(3): 277-299.
- Cushner, K. (1994). Cross-cultural training for adolescents and professionals who work with youthexchange programs. *Improving intercultural interactions: Module şfor cross cultural training programs* (pp.91-108). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Çöllü, E. F. ve Öztürk Y. E. (2010). “Türk Cumhuriyetleri, Türk ve Akraba topluluklarından türkiye’ye yüksek öğrenim görmek amacıyla gelen öğrencilerin uyum ve iletişim sorunları (Konya Selçuk Üniversitesi Örneği)”. *Journal of Azerbaijani Studies*, 12(1-2): 223-239
- Çoştı, Y. (2009). “Toplumsallaşma kavramı üzerine sosyolojik bir değerlendirme”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 9(3): 117-140.

- Çankaya, İ., Öztürk, E. ve Sakar, Y. (2016). “Uluslararası öğrenci hareketliliğine ilişkin OECD ülke sıralaması ile ilköğretim yöneticilerinin ülke tercihlerinin karşılaştırılması”. *Journal of Research in Education and Teaching*, 5: 33-37.
- Dyne, L. V. ve Ang, S. (2005). *Cultural Intelligence: An Essential Capability for Individuals in Contemporary Organizations*, Global EDGE.
https://globaledge.msu.edu/news_and_views/views/papers/cultural_intelligence.pdf
- Ersoy, A. ve Ehtiyar, R. (2015). “Kültürel farklılıkların yönetiminde kültürel zekânın rolü: Türk ve yabancı yöneticiler üzerine bir araştırma”. *Anatolia: Turizm ve Araştırmaları Dergisi*, 26(1): 42-60.
- Earley, P. C. ve Ang, S. (2003). *Cultural Intelligence: Individual Interactions A Cross Cultures*. Stanford University Press, California.
- Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (Organisation for Economic Co-operation and Development-OECD-2013). Education Indicators Focus 2013. [Online] 08 Ağustos 2014 tarihinde http://www.oecd.org/education/skills-beyond_school/EDIF%202013. (erişim tarihi: 04.09.2016).
- Engin, İ. (1990). “Süpürge zanaatçısı örneğinde iki kültürel süreç: kültürleme ve kültürlenme”. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi (DTCF)*, 33 (1-2) : 165-169.
- Ergün, Ö. (2012). Türkiye’de Yabancı İşgörenlerin Kültürel Uyumlarının İş Başarımına Etkileri (Turizm Sektöründe Bir Uygulama), Sakarya Üniv. SBE, Yayımlanmamış Doktora Tezi
- Eroğlu, F. (2007). *Davranış Bilimleri*, Beta Yayını, İstanbul.
- Enterieva, M. ve Sezgin, F. (2016). “Türki Cumhuriyetlerden Türkiye’ye gelen yükseköğretim öğrencilerinin akademik ve sosyal beklentilerinin karşılanma düzeyi”. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science* , 6: 102-115.
- Furnham, A. ve Bochner, S. (1982). *The Psychology Of Culture Shock*. Routledge, PA.
- Ghanbary, R. (2017). Hacettepe Üniversitesinde Eğitim Gören Uluslararası Öğrencilerin Profili, İhtiyaçları Ve Sorunları, SBE, Yüksek Lisans Tezi.
- Günay, B. (Ed). (2014). Türkiye’de Okuyan Uluslar arası Öğrencilerin Sorunları, İstanbul Üniv. Avrasya Enstitüsü Yayınları No: 7.
- Gül, V. ve Kolb, S. (2009). “Almanya’da yaşayan genç türk hastalarda kültürel uyum, iki kültürlülük ve psikiyatrik bozukluklar”. *Türk Psikiyatri Dergisi*; 20(2):138-143.

- Harrell, T. (1994). Professional integration of Indonesian graduate degree holders from United states colleges and universities in the fields of business administration, education, and engineering (Doctoral dissertation, University of Minnesota, 1994). *Dissertation Abstracts International*, 55-06A, 1483.
- İlhan, M. ve Çetin, B. (2014). “Kültürel zekâ ölçeği’nin türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması”. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2): 94-114.
- İşçi, E., Söylemez, Ö. ve Kaptanoğlu, A. (2013). “Örgütlerde kültürel zeka ve hastane işletmelerinde kültürel zeka düzeyinin belirlenmesine yönelik bir araştırma”. *KAU İİBF Dergisi*, 4(5): 1-18.
- Kesten, A., Kıroğlu, K. ve Elma, C. (2010). “Language and education problems of international students in Turkey”. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 24: 65-85.
- Kumcağız, H., Dadashzadeh R. ve Alakuş, K. (2016). “Ondokuz Mayıs Üniversitesi’ndeki yabancı uyruklu öğrencilerin sınıf düzeylerine göre yaşadıkları sorunlar”. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(2): 37-50.
- Kulakoğlu, N. ve Topaloğlu, C. (2017). “Kültürel farklılıkların yönetimi sürecinde kültürel zekanın etkinliği”. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 28(1): 96-109.
- Kuloğlu, D. (2014). Kültürel Farklılıkların Yönetimi Sürecinde Kültürel Zeka’nın Etkinliği: A Grubu Seyahat Acentaları Yöneticileri Üzerine Bir Alan Araştırması, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Lawrence, N. (2011). The effects of cultural intelligence, self efficacy and cross cultural communication on cross cultural adaptaiton of international students in Taiwan, National Taiwan Normal University, Master Thesis of Education.
- Leong F. T. L. (1984). Counseling international students: Relevant resources in highinterest areas. Ann Arbor, MI: University of Michigan, School of Education (ERIC Document Reproduction Service No Ed 250649).
- Mercan, N. (2016). “Çok kültürlü ortamlarda kültürel ortamlarda kültürel zekanın kültürler arası duyarlılık ile ilişkisine yönelik bir araştırma”. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1): 1-13.
- Moon, T. (2010). “Emotional intelligence correlates of the four factor model of cultural intelligence”. *Journal of Managerial Psychology*, 25(8): 876-898.
- Musaoğlu, B. (2016). “Türkiye’de öğrenim gören uluslararası öğrencilerin entegrasyon süreci”. *Türk Dünyası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1): 12-24.

- Nişancı, Z. N. (2012). “Toplumsal Kültür Örgüt Kültürü İlişkisi ve Yönetim Üzerine Yansımaları”. *Batman Üniversitesi Journal of Life*, 1(1): 1279-1293.
- Otrar, M., Ekşi, H., Dilmaç, B. M. ve Şirin, A. (2002). “Türkiye’de Öğrenim Gören Türk Ve Akraba Topluluk Öğrencilerinin Stres Kaynakları, Başačkma Tarzları İle Ruh Sağlığı Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma”. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2: 477-499.
- Özkan, G. ve Güvendir, A., (2015). “Uluslararası öğrencilerin yaşam durumları: Kırklareli ve Trakya üniversiteleri örneği”. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1): 174-190.
- Özer, M. (2012). “Türkiye’de Uluslararası Öğrenciler”. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*. 2(1): 10-13.
- Özçetin, S. (2013). Yükseköğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sosyal Uyumlarını Etkileyen Etmenler, Hacettepe Üniv. Sbe, Yüksek Lisans Tez.
- Özorhon, B. ve Altun, H. (2017). “Uluslararası ortak girişimlerin başarısında kültürel uyumun etkisinin incelenmesi”. *İMO Teknik Dergi*, 476: 7845-7864.
- Sadık, E. (2017). Küreselleşme Sürecinde Uluslararası Öğrenci Hareketliliğinin Sorunları: Türkiye’deki Kosovalı Öğrenciler Örneği, Marmara Üniv. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi.
- Şahin, F. (2013). Kültürel Zeka Ölçeği.
https://www.researchgate.net/publication/281410013_Kulturel_Zeka_Olcegi. (erişim tarihi: 01.06.2017).
- Seçkin Ö. (2013). Yükseköğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyumlarını etkileyen etmenler. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Ankara.
- Şeker, D. (2015). “Göç ve uyum süreci: sosyal psikolojik bir değerlendirme”. İ. Sirkeci ve M. Yüceşahin (Ed.) Transnational Press, London.
- Tezcan, M. (1985). Eğitim Sosyolojisi, Ankara Üniv. Eğitim Fakültesi Yayınları N. 150, Ankara
- Wan, T., Chapman, D. ve Biggs, D. A. (1992). “Academic stress of international students attending US universities”. *Research in Higher Education*, 33: 607–623.
- Ward, C. (2001). “The ABC of acculturation”. D. Matsumoto (Ed.). *The Handbook Of Culture And Psychology*, Oxford University Press, New York, 411-445.
- Ward, C. ve Chang, W. C. (1997). “Culturefit: A new perspective on personality and sojourner adjustment”. *International Journal of Intercultural Relations*, 21: 525–533.

- Ward, C. ve Kennedy, A. (1993). "Coping with cross-cultural transition". *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 32: 636–642.
- Wu. Z. X. (2012). Un Modèle Computationnel D'intelligence Culturelle Ouvert Et Extensible. Yayınlanmamış Doktora tezi, Université Du Quebec À Montréal, Informatique Cognitive Ana Bilim Dalı, Canada.
- Yağcı, E., Çetin, S. ve Turhan, B. (2013). "Erasmus programı ile türkiye'ye gelen öğrencilerin karşılaştıkları akademik güçlükler". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44: 341-350.
- Yeşil, S. (2010). "21. Yüzyılın küresel örgütleri için kültürel zekâ". *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2): 147-168.

İnternet Kaynakları

- [http://www.isap.org.tr/sites/default/files/haberdokuman/ISAP%20Uluslararası%20C4%B1%20C3%96%20C4%9Frenç%20Raporu%20\(2015\).pdf](http://www.isap.org.tr/sites/default/files/haberdokuman/ISAP%20Uluslararası%20C4%B1%20C3%96%20C4%9Frenç%20Raporu%20(2015).pdf). (erişim tarihi: 29.10.2017).
- <https://www.memurlar.net/haber/665466/turkiye-de-egitim-alan-yabanci-ogrenci-sayisi-800-bine-yaklasti.html>. (erişim tarihi: 29.10.2017).
- <http://www.bingol.edu.tr/media/204988/sayt-bolum8-Sosyolojide-Nicel-ve-Nitel-Arastirma-Yontemleri.pdf>: (erişim tarihi: 01.02.2017).
- <http://www.atlasyayinlari.com/yabanci-uyruklu-ogrenciler-sosyo-kulturel-sorun-yasiyor/>. (erişim tarihi: 23.10.2016).
- <https://istatistik.yok.gov.tr/>. (erişim tarihi: 15.09.2017).

EK 1 - ARAŞTIRMADA KULLANILAN FORM

Bir yüksek lisans tezi kapsamında yürütülen bu çalışma, Türkiye’de eğitimini sürdüren yabancı uyruklu öğrencilerin kültürel uyumu ile ilgilidir. Aşağıdaki ifadelerden durumunuzu en doğru yansıtan seçeneği işaretlemenizi rica eder, katkılarınız için teşekkür ederim.

Tady KONATE

Akdeniz Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı

BÖLÜM I: Kişisel Bilgiler

1. Uyruk (nationality):
2. Cinsiyet (gender) :
3. Yaş :
4. Kaç yıldan beri Türkiye’de bulunuyorsunuz?:
5. Üniversite ve bölüm:
6. Devam ettiğiniz program: Lisans () Yüksek lisans () Doktora ()

BÖLÜM II:

LÜTFEN AŞAĞIDAKİ İFADELERDE DÜŞÜNCENİZİ EN DOĞRU YANSITAN SEÇENEĞİ İŞARETLEYİNİZ	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
Üniversiteye ve eğitim aldığım bölüme alıştım	1	2	3	4	5
Türk sınıf arkadaşlarımla birlikte çalışmaya alıştım	1	2	3	4	5
Türkiye’deki ulaşım sistemine alıştım	1	2	3	4	5
Üniversite dışındaki Türklerle etkileşimde olmaya alıştım	1	2	3	4	5
Türk yemeklerine alıştım	1	2	3	4	5
Türkiye’deki hava koşullarına alıştım	1	2	3	4	5
Türklerle etkileşimde bulunmaya genel olarak alıştım	1	2	3	4	5
Türkiye’deki eğlenme/dinlenme şekillerine alıştım	1	2	3	4	5
Türkiye’de yaşamaya alıştım	1	2	3	4	5

Farklı kültürlerden insanlarla iletişim kurarken, o kültüre ait bilgilerimin bilincindeyim	1	2	3	4	5
Farklı kültürel kimliğe sahip birisiyle iletişim kurarken, kendi kültürel bilgimi o kültüre göre ayarlarım	1	2	3	4	5
Kültürlerarası etkileşimlerde kullandığım kültürel bilgimin farkındayım	1	2	3	4	5
Farklı kültürden insanlarla iletişim kurarken kendi kültürel bilgim doğruluğuna dikkat ederim	1	2	3	4	5
Başka bir kültüre ait ekonomik ve yasal sistemler hakkında bilgi sahibiyim	1	2	3	4	5
Başka bir dilin yapısal (dilbilgisi, sözcük vb.) kuralları hakkında bilgi sahibiyim	1	2	3	4	5
Başka bir kültüre ait kültürel değerler ve dini inançlar hakkında bilgi sahibiyim	1	2	3	4	5
Farklı bir kültüre ait evlilik sistemi ile ilgili bilgi sahibiyim	1	2	3	4	5
Başka kültürlerin sanat ve zanaatları hakkında bilgi sahibiyim	1	2	3	4	5
Farklı kültürlerin beden dillerine ilişkin (jest, mimik vb.) kurallar hakkında bilgi sahibiyim	1	2	3	4	5
Farklı kültürlerden insanlarla etkileşimde olmaktan hoşlanırım	1	2	3	4	5
Benim için yeni olan bir kültürün insanlarıyla kaynaşma konusunda kendime güvenirim	1	2	3	4	5
Yabancı bir kültüre uyum sağlamanın stresiyle baş edebileceğimden eminim	1	2	3	4	5
Bana yabancı olan kültürlerde yaşamayı severim	1	2	3	4	5
Farklı bir kültürdeki alışveriş koşullarına alışabileceğimden eminim	1	2	3	4	5
Sözel davranışlarımı (tonlama, aksan vb.) kültürlerarası etkileşimin gereklerine göre ayarlarım	1	2	3	4	5
Farklı kültürlerarası durumlara uyum sağlamak için duruma göre duraksar ve sessiz kalırım	1	2	3	4	5
Konuşma hızımı, kültürlerarası etkileşimin gereklerine uygun bir şekilde ayarlarım	1	2	3	4	5
Sözsüz iletişim davranışlarımı farklı bir kültüre göre değiştiririm	1	2	3	4	5
Yüz ifademi, mimiklerimi kültürler arası iletişimin gereklerine göre değiştiririm.	1	2	3	4	5

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI : Tady KONATE

Doğum Yeri - Tarihi : Sigiri – GİNE CUMHURİYETİ – 02.06.1988

Eğitim Durumu

Mezun Olduğu Lise : BONFİN Lisesi- KONAKRİ (GİNE), 2009

Lisans Diploması : Gine’de JULIUS NYERERE DE KANKAN (U.J.N.K) Üniversitesi, İktisat ve İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, 2012

Proje Konusu : Kankan Üniversitesinde İnsan Kaynaklar Yönetiminin Temel Sorunların İncelenmesi (U.J.N.K Üniversitesi - İşletme Bölümü)

Yüksek

Lisans Diploması : Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, 2017

Tez Konusu : Yabancı Öğrencilerin Kültürel Uyumunda Kültürel Zekanın Etkisi

Yabancı Diller : Maninka, Soussou, Fransızca, İngilizce.

İş Denevimi

Stajlar : Mart-Temmuz 2012 : Stajyer olarak– Kankan (GİNE CUMHURİYETİ) Valilikte (İnsan Kaynakları ve Eğitim Dairesi)

E-Posta : tadykonate@yahoo.fr